

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Marcela Kubátová

DOMÁCÍ NÁSILÍ A JEHO PREVENCE

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 11. 3. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 11. 3. 2014

.....

Poděkování

Děkuji panu doc. JUDr. Bc. Tomáši Gřivnovi, Ph.D. za vedení práce, cenné rady a připomínky poskytnuté v průběhu jejího zpracování.

Obsah

Úvod	1
1 Domácí násilí	3
1.1 Definice domácího násilí.....	3
1.2 Znaky domácího násilí	4
1.3 Formy domácího násilí.....	6
1.4 Příčiny domácího násilí.....	8
1.5 Cyklus domácího násilí	11
1.6 Mýty spojené s domácím násilím.....	13
2 Pachatel domácího násilí	16
2.1 Profil pachatele.....	16
2.2 Muži jako násilné osoby.....	17
2.3 Ženy jako násilné osoby.....	18
3 Oběť domácího násilí	20
3.1 Profil oběti a nežádoucí následky domácího násilí	20
3.2 Násilí páchané na ženách	23
3.3 Násilí páchané na mužích.....	24
3.4 Násilí páchané na dětech	26
3.5 Násilí páchané na seniorech	28
3.6 Násilí v homosexuálních vztazích (mužů i žen)	29
4 Prevence domácího násilí	31
4.1 Obecně k prevenci.....	31
4.2 Primární prevence	31
4.3 Sekundární prevence	35
4.4 Terciární prevence.....	35
5 Vybraná právní úprava	39
5.1 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TrZ).....	39
5.2 Trestný čin nebezpečné vyhrožování (§ 353 TrZ)	40
5.3 Trestný čin nebezpečné pronásledování (§ 354 TrZ).....	41
5.4 Institut vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb.	42
5.5 Předběžné opatření dle zákona č. 292/2013 Sb.	45
5.6 Předběžné opatření dle zákona č. 141/1961 Sb.	46
5.7 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů	48
5.8 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.....	50
5.9 Krizová intervence a intervenční centra.....	52

Závěr	55
Seznam zkratk	58
Seznam použité literatury a pramenů	59
Summary	67
Resumé	69
Název práce a klíčová slova v českém a anglickém jazyce	70

Úvod

Domácí násilí existuje ve společnosti od nepaměti. Domácí násilí bylo, je a bude. Mění se však přístup státu, organizací a celé společnosti k této problematice. Domácí násilí dlouho nepatřilo mezi témata veřejné diskuze, bylo obecně tolerováno a považováno za soukromou záležitost konkrétní rodiny. Obrat k lepšímu nastal až v 70. letech 20. století zásluhou feministických hnutí, která začala o tomto jevu veřejně hovořit a diskutovat. V případě České republiky ovšem tato změna nastala až spolu se změnou společenských poměrů v 90. letech 20. století. Vznikla řada neziskových organizací, které se systematicky začaly zabývat péčí o oběti domácího násilí. Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí sehrálo klíčovou roli na poli pomoci obětem domácího násilí. Díky jeho aktivitám se problematika domácího násilí dostala do povědomí široké veřejnosti a stát postupně převzal odpovědnost za tuto problematiku a vytvořil odpovídající legislativu.

Téma diplomové práce – domácí násilí a jeho prevence – jsem si vybrala proto, že je v České republice stále aktuální a protože mě zaujalo již během absolvování výběrového předmětu Domácí násilí svou interdisciplinariitou. Pro řešení složitých situací obětí a při prevenci domácího násilí je nutné využívat znalostí nejen z práva, ale také z oborů psychologie a sociologie.

Domácí násilí představuje fenomén, který je obklopen řadou mýtů. Mnozí nechápou, proč žena od násilníka neodejde, a domnívají se, že násilí se vyskytuje jen v sociálně slabších rodinách a že oběťmi jsou pouze ženy. Mnohdy dokonce zastávají názor, že si ženy násilí zaslouží, protože muže provokují. Lidé obvykle vnímají osobu pachatele a oběti zkresleně – oběť popisují jako křehkou poddajnou ženu s malým sebevědomím, naopak pachatele vykreslují jako rváče a hrubiána. Domácí násilí se může objevit ve všech rodinách bez rozdílu na jejich postavení ve společenském žebříčku. Pachatelem domácího násilí může být i vzdělaný manažer a lékař, naopak oběti se může stát i jinak úspěšná a sebevědomá žena.

Ve své práci bych chtěla poskytnout poznatky pro rozlišení domácího násilí od jiných rodinných problémů, zaměřím se na klíčové znaky domácího násilí, jeho možné formy a příčiny. Budu se zabývat také cyklem domácího násilí, typickým vzorcem chování, v němž se střídají jednotlivá období napětí, násilí a usmiřování. Dále bych

chtěla vyvrátit mýty spojené s domácím násilím. V dalších kapitolách také podrobně rozeberu profil oběti a pachatele. Budu se zabývat také možnostmi prevence. Propracovaná legislativa zdatně přispívá k prevenci, proto se v poslední kapitole zaměřím na vybranou právní úpravu, která je dle mého názoru v této oblasti klíčová. Poukážu i na nová ustanovení v právním řádu s ohledem na rekodifikaci soukromého práva.

Domácí násilí je specifické zejména v tom, že se odehrává mezi nejbližšími, v soukromí a za „zavřenými dveřmi“. Nebezpečí tkví právě v úzké vazbě oběti na pachatele, kdy obětem často chybí další nosné společenské vazby. Materiální a psychická závislost oběti na partnerovi včetně obav o život a zdraví dětí znesnadňují odchod od násilného partnera. Proto je nutné nabídnout obětem pomocnou ruku a podpořit je v řešení náročné situace.

Cílem diplomové práce je seznámit čtenáře s problematikou domácího násilí, možnostmi prevence i vybranou právní úpravou a určit chybějící právní instituty, které by dále pomohly v prevenci domácího násilí a ve zmírnění jeho následků, pokud k němu již dojde.

1 Domácí násilí

1.1 Definice domácího násilí

Definovat domácí násilí není snadné. Domácí násilí je fenomén, který existuje ve společnosti od nepaměti, přičemž s domácím násilím se můžeme setkat ve všech částech světa – bez ohledu na vyspělost státu, jeho tradice, kulturu i zvyky. Můžeme tedy narazit na různá pojetí domácího násilí, která se více či méně překrývají. Terminologie není jednotná. V zemích s angloamerickým systémem práva se používá termín „domácí násilí“ (domestic violence), v Německu naopak pojem „násilí uvnitř rodinného kruhu“ (Gewalt in der Familie, inter family violence), v mezinárodněprávních dokumentech však můžeme narazit i na pojmy: „zneužívání v partnerském vztahu“ (spouse abuse), „násilí mezi partnery“ či „partnerské násilí“ (partner violence), „násilí vůči ženám“ (violence against woman), „rodově podmíněné násilí“ (gendered based violence), „zneužívání žen, manželek“ (woman, wife abuse), „bitá žena“ (battered woman). Jednotlivé definice se shodují v tom, že domácí násilí představuje velmi specifický a komplikovaný jev, kdy specifickou složkou je zejména v tom, vůči komu násilí směřuje (násilník a oběť se velmi dobře znají, sdílejí spolu domácnost, typickou obětí je žena) a za jakých psychologických okolností se odehrává (mocenská nerovnováha ve vztahu, asymetrický vztah).

Pod pojmem násilí obecně rozumíme *„zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti osobě druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít“*¹. Teorie pak rozlišuje násilí absolutní – tj. násilí, které zcela vylučuje vlastní jednání oběti, složka vůle zcela chybí (např. oběť je spoutaná provazy a nemůže se vůbec hýbat) a násilí kompulzivní – tj. násilí, které působí na psychiku oběti s cílem donutit ji, aby se podvolila nátlaku, složka vůle je sice u oběti zachována, ale je značně ovlivněna prováděným násilím.² Pro domácí násilí je tedy charakteristické násilí kompulzivní, kdy oběť se „dobrovolně“ podřizuje požadavkům

¹ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 37.

² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1161-1162.

agresora, aby se vyhnula jeho projevům hněvu a násilí. Oběť ví, že násilí bude pokračovat až do té doby, dokud se násilníkovi nepodvolí.

Legální definici domácího násilí v našem právním řádu nenajdeme, o určitou definici se však pokusila důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím (zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím), ta domácí násilí vymezuje jako „*násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují*“³.

Pro účely mé práce budu vycházet z následujícího pojetí domácího násilí, kdy termín „domácí násilí“ je slovo podřazené k termínu „násilí v rodině“ (respektive „násilí uvnitř rodinného kruhu“, „násilí v rodinném či obdobném vztahu“ nebo „násilí mezi rodinnými příslušníky“). Rozdíl v termínech spatřuji zejména v možných obětech domácího násilí, kdy oběťmi domácího násilí se mohou stát pouze dospělé osoby na rozdíl od obětí násilí v rodině, kde mohou být oběťmi nejen dospělí lidé, ale i děti. **Domácí násilí** pak můžeme definovat jako „*jakékoliv jednání, které má za cíl uplatnění moci nebo kontroly nad dospělou osobou, k níž je pachatel v intimním vztahu, způsobující na straně oběti tíseň nebo újmu, přičemž intimním vztahem rozumíme vztah rodinný, partnerský či obdobný*“⁴.

1.2 Znaky domácího násilí

Abychom mohli hovořit o domácím násilí, je třeba, aby byly naplněny určité definiční znaky. Aliance proti domácímu násilí vymezuje tyto klíčové znaky následovně:

³ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, sněmovní tisk č. 828/0, 4. volební období, 2004. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0>

⁴ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 44.

- **Opakování a dlouhodobost** – domácí násilí není jednorázový incident, pro domácí násilí je naopak příznačné opakování násilných projevů. Oběť je vystavena násilí po dlouhou dobu. Poznatky z praxe říkají, že ženy vyhledají pomoc až po 7 a více letech trvání násilí.
- **Eskalace** – domácí násilí vstupuje do vztahu pozvolna, nejdříve se objevují menší verbální útoky, které se postupně mění v hrubé urážky. Připojuje se psychické násilí a přidávají se fyzické útoky, jejichž intenzita se stále stupňuje. Nejprve je zasažena důstojnost oběti, ataky však mohou vyústit v závažné trestné činy ohrožující zdraví a život.
- **Jasná a nezpochybnitelná rozdělení rolí** osoby ohrožené a osoby násilné, osoba násilná disponuje mocí, rozhoduje a kontroluje, oběť se jen podřizuje. Hovoříme o asymetrii vztahu. Domácí násilí nejsou vzájemné hádky, rvačky či spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají. Tento znak považují mnozí odborníci za klíčový.⁵
- **Neveřejnost** – domácí násilí se odehrává zpravidla v soukromí. Nejsou žádní svědci, neexistují důkazy. Domácí násilí tak může probíhat v rodině po řadu let, aniž by to někdo z okolí zaznamenal. Incident však může proběhnout i venku před cizími lidmi: *„Paní I. odešla od násilného manžela do zařízení s utajenou adresou. Přesto se však podařilo agresorovi vysledovat, kde se jeho žena ukrývá. Na ženu čekal na ulici několik dní, a když vyšla ven, brutálně ji napadl. Tuto scénu viděli dva procházející muži, kteří se pokoušeli zasáhnout, a byli také fyzicky napadení. Celý incident vyřešila až přivolaná policie“*.⁶

Aby skutek byl domácím násilím, musí být splněny všechny čtyři výše uvedené podmínky. Pokud některý klíčový znak chybí, pak se nejedná o domácí násilí. Chybějící znak však může být brzy doplněn a proces domácího násilí je pak úspěšně započat. Domácí násilí se odehrává v rámci intimních vztahů. Děti, společné bydlení a podobný

⁵ Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. *Klíčové znaky domácího násilí* [cit. 2014-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

⁶ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, s. 12-15.

okruh přátel propojují partnery.⁷ Mezi partnery se vytváří ambivalentní citová vazba. Agresor si chce udržet kontrolu a moc nad obětí za každou cenu, chce ji nadále terorizovat a chce ji udržet v závislosti na něm. Na druhou stranu se bojí citového přiblížení a dává na oddiv svou nelásku.⁸ Oběť svého partnera za projevy násilí nenávidí, nicméně bojí se ho opustit.

Zajímavostí je, že agresor se nepovažuje za kriminálního a domnívá se, že jeho projevy násilí nejsou přespříliš přehnané. Po incidentu zůstává na „místě činu“ a nepředpokládá, že by jeho chování mělo mít nějakou dohru ve formě potrestání. Je to právě oběť, která musí utéct ze svého domova, aby se vyhnula dalšímu násilí a ochránila tak sebe a své děti.⁹

1.3 Formy domácího násilí

Mezi formy domácího násilí řadíme: fyzické násilí, psychické násilí, emocionální násilí, sociální násilí, ekonomické násilí a sexuální násilí. Nutno říci, že jednotlivé formy domácího násilí se ve vztahu často prolínají a jen zřídka se vyskytují izolovaně. Násilník se snaží všemi možnými prostředky udržet nadvládu a kontrolu nad druhým. Oběť je nejčastěji vystavena fyzickému násilí, které doprovází násilí psychické.

Fyzické násilí zanechává na oběti nejvýraznější stopy. Mohou to být škrábance, modřiny, oděrky, zlomené kosti, nateklá místa, tržné rány i řezné rány. Fyzické násilí zahrnuje facky, bití, tahání za vlasy, strkání, smýkání, kopání, ohrožování nožem, házení předměty nebo škracení. V případě těhotenství ženy může dojít k ohrožení plodu, v krajním případě i k potratu. Zranění můžeme pozorovat zejména v oblasti hlavy, krku, hrudníku a podbřišku. Fyzické násilí je s ohledem na možné následky nejzávažnější formou domácího násilí a může vést i k ohrožení zdraví a ztrátě života.

Psychické násilí se může ve vztahu vyskytovat samostatně bez přítomnosti jiné formy domácího násilí, zpravidla ale bude doprovázet různé projevy fyzického násilí. Psychické násilí je rovněž označováno jako neviditelné násilí, jelikož pro nezainteresované okolí je téměř skryté – nezanechává podlitiny a jiné usvědčující stopy. Psychické násilí se obtížně dokazuje, může však mít vážné dopady na sebevědomí,

⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 37-41.

⁸ HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002. s. 20.

⁹ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 110.

sebehodnocení a sebepojetí oběti. Psychické násilí může spočívat v ponižování, zesměšňování i vyhrožování oběti. Násilník zahrnuje druhého nadávkami, vyčítá mu neschopnost a neustále ho kontroluje. Muž se často chová k ženě jako ke služce. Psychické násilí přináší strach, obavy a vytváří nepříjemnou a stresující atmosféru ve vztahu. Násilník může vyhrožovat sebevraždou, zabitím „neposlušné“ partnerky, ale i tvrzením, že z partnerky udělá osobu, která potřebuje léčbu v psychiatrické léčebně. Zaznamenány byly i případy, kdy násilník mířil zbraní na partnerku a vystřelil, zbraň sice nebyla nabitá, ale je zřejmé, že žena musela být vystavena nepředstavitelnému psychickému tlaku.¹⁰

Emocionální násilí se týká osob, zvířat či věcí, ke kterým má oběť citovou vazbu. Násilník může vyhrožovat ženě tímto způsobem: *děti už nikdy neuvidíš, zabiju ti psa, zapálím byt rodičům*. Násilník se snaží vynutit poslušnost prostřednictvím pohrůzek. Někteří autoři vnímají emocionální násilí jako součást a složku násilí psychického.

Sociální násilí izoluje oběť od okolí. Násilník zakazuje partnerce vycházky, záliby i přátele. Násilník může monitorovat SMS zprávy i jinou korespondenci, může oběť zamykat v domě, může kontrolovat styl oblékání a chování oběti na veřejnosti, může stanovovat přesný příchod návratu, přičemž za opoždění následuje trest. Žena musí být stále k dispozici. S osamělostí oběti se posiluje ambivalentní citové pouto k násilníkovi. Oběť se nemá na koho obrátit, má jen násilného partnera. Její pohled na svět přestává být reálný.

Poměrně časté je i ekonomické násilí, kdy násilník omezuje druhého v nakládání s penězi, může dojít i k odebrání veškerých vydělaných peněz. Žena pak nedisponuje žádnými vlastními financemi, posiluje se tak její závislost k partnerovi, který rozhoduje o tom, zda jí nějaké peníze poskytne či nikoli. Žena se pak musí doprošovat peněz na základní potřeby, jako je jídlo, ošacení a bydlení. Násilník hlídá sebemenší výdaje peněz, mnohdy požaduje vyúčtování i nepatrných částek. Ženě rovněž může být zakazováno docházení do zaměstnání.¹¹

¹⁰ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 58-59.

¹¹ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, s. 16-18.

„Sexuální násilí můžeme vymezit jako nedobrovolný sexuální kontakt jakéhokoli druhu, resp. jako jakoukoli situaci, kdy je jedinec nucen podílet se na nežádoucích, nebezpečných nebo ponižujících sexuálních aktivitách. Vynucený sex mezi manžely je také aktem agrese a násilí – rozhodně nejde o plnění tzv. manželských povinností“.¹² Sexuální násilí je skryto před zraky veřejnosti, ve vyhrocených situacích mohou být svědky děti. Sexuální násilí zahrnuje znásilnění, vkládání různých předmětů do pochvy, donucení k pohlavnímu a análnímu styku proti vůli oběti, přinucení ke sledování pornografie, nátlak k použití pomůcek při pohlavním styku i vynucení pohlavního styku za přítomnosti jiných lidí.¹³

1.4 Příčiny domácího násilí

V dnešní době existuje mnoho teorií, které se snaží vysvětlit příčiny domácího násilí. První koncepce byly založené na jediném faktoru, hovoříme o jednofaktorových teoriích. Tyto jednofaktorové teorie však byly záhy překonány, nebraly totiž v potaz komplexní problematiku domácího násilí, zaměřily se pouze na určitý prvek a často se opíraly o rozbor konkrétních výjimečných individuálních případů. Mezi jednofaktorové teorie řadíme: biologicko-genetické teorie, psychologické teorie a sociologické teorie.

Biologicko-genetické teorie byly schopné vysvětlit pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nezvládly však objasnit specifickou problematiku domácího násilí, a tak brzy zanikly.¹⁴ V současnosti je trend pojímat agresivitu komplexněji, „nikoli jen jako biologický produkt, jako instinkt, záležitost dědičnosti nebo vliv biodromálních procesů, jako je např. hladina serotoninu nebo testosteronu“¹⁵. Někteří odborníci nacházeli příčinu kriminality pouze v tělesné konstituci pachatele (C. Lombroso, F. Exner).¹⁶

Psychologické teorie se zaměřují na osobnost a psychiku agresora. Příčiny agrese hledají ve zvláštních povahových rysech násilníka, vytvářejí psychologické

¹² ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 51.

¹³ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Mandelíková, J. Praha: Albatros, 2007, s. 15. Albatros Plus.

¹⁴ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 111.

¹⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 33.

¹⁶ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 40.

profily typických násilníků.¹⁷ Psychologické teorie chápou agresí jako odchylku individuální osobnosti od normálu, berou v potaz zejména jednotlivé poruchy osobnosti. Nelze však vysvětlit příčinu domácího násilí pouze konstatováním, že agresor trpí depresemi, nezvládá alkohol nebo má poruchu osobnosti. Agresorem může být i osoba, která je po zdravotní a psychické stránce naprosto v pořádku.¹⁸

Sociologické teorie přestávají nahlížet na násilníka jako na psychicky narušenou osobnost. V určitých směrech se ztotožňují s feministicky orientovanými teoriemi. Násilí chápou jako výsledek „patriarchální společnosti“, kde muži mají znatelnou převahu nad ženami a zároveň soupeří o moc a postavení ve společnosti. Agresor je samozřejmě ovlivňován celkovým postojem společnosti k násilí, pokud společnost toleruje určitý stupeň násilí jako možný způsob řešení konfliktů, pak je i vyšší pravděpodobnost užití násilí k řešení partnerských problémů.¹⁹

Feministické přístupy vnímají domácí násilí jako genderově podmíněný problém. Muž jako hlava rodiny disponuje mocenskou převahou nad ženou a dominuje ve společnosti. Příčiny domácího násilí vznikají v boji o moc, kdy si muž chce zachovat výsostní postavení ve vztahu a chce si udržet partnerku v podřízeném a závislém stavu. Násilí je pak prostředek k dosažení tohoto cíle. Feministické přístupy však úplně opomíjejí skutečnost, že oběťmi domácího násilí se mohou stát i muži. Na druhou stranu byly to právě feministky, které přinesly problematiku domácího násilí do podvědomí veřejnosti. Upozornily na nedostatečnou ochranu obětí a poukázaly na neuspokojivou legislativu.²⁰

Výše uvedené teorie však nenahlížejí na domácí násilí komplexně. V dnešní době se proto upřednostňují multifaktorové přístupy hledající příčiny domácího násilí ve více rovinách. K nejznámějším multifaktorovým teoriím řadíme **kauzální model D. G. Duttona**, který rozlišuje makrosystémové příčiny, exosystémové příčiny, mikrosystémové příčiny a ontogenetické příčiny.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, č. 1, Praha: Sociologický ústav AVČR, 2002, s. 2. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: http://www.genderonline.cz/uploads/80d0b4059231e64b36671633f0fbf8376f1efe9e_rocnik03-1-2002.pdf

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 41. Psyché (Grada).

¹⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 34.

²⁰ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 51-53.

Makrosystém vytváří vhodné klima pro domácí násilí. V patriarchální společnosti panuje muž, společnost je hierarchicky uspořádaná a žena má podřízené postavení. I díky tomu přetrvávají ve společnosti názory typu: ženě se násilí líbí, žena musí muže ve všem poslechnout apod.

Exosystém prezentuje širší okolí jedince, „*je to vlastně jeho bezprostřední životní (sociální) okolí zahrnující formální a neformální sociální struktury, s nimiž přichází do kontaktu*“²¹. Tyto struktury determinují chování jedince. Exosystémové příčiny zahrnují faktory jako nezaměstnanost, nízký příjem, nedostatečné vzdělání, slabá sociální síť apod.

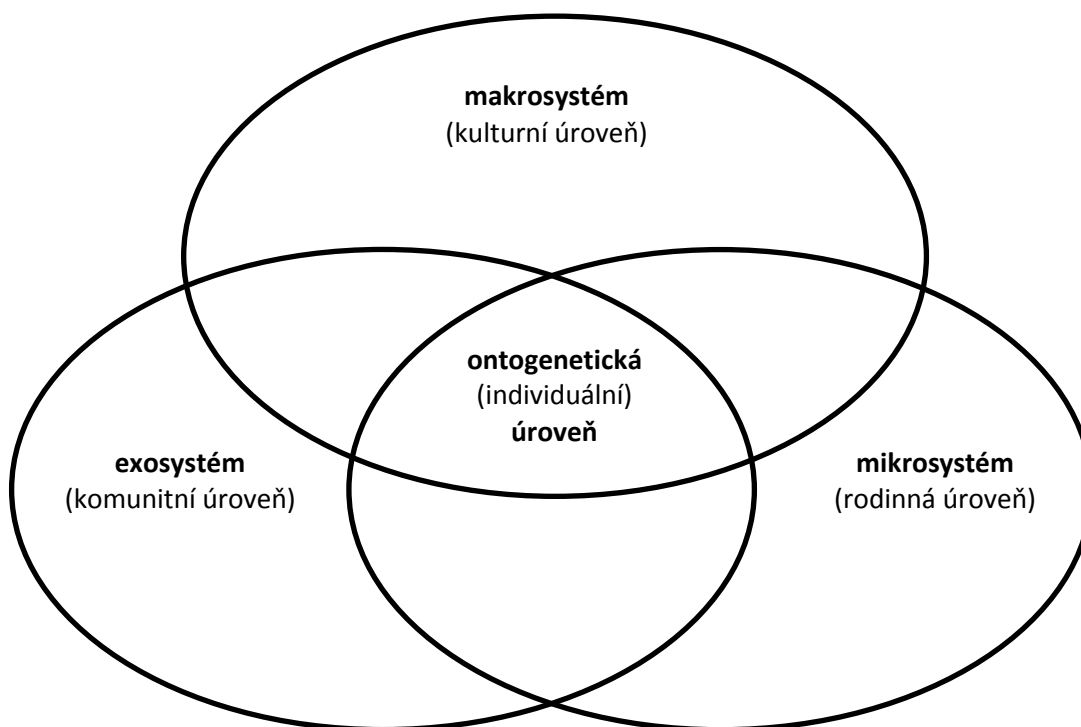
Mikrosystém tvoří samotná rodina. Pod rizikové faktory patří: soukromí rodiny (těžko se zde uplatňuje kontrola zvenčí), dokonalá znalost druhého (jedinec zná slabé stránky partnera), předepsané role v rodině i neformální právo ovlivňovat členy domácnosti.

Ontogenetická rovina hledá příčiny přímo v individuálních charakteristikách pachatele a oběti, předpokládá, že násilník musel projít specifickým ontogenetickým vývojem, kdy se naučil řešit zátěžové situace agresí. Do této roviny spadají i názory, že násilník zakusil násilí již v dětství a naučené vzorce chování aplikuje i v dospělosti v nové rodině.²²

Jednotlivé faktory mohou mít v konkrétních případech domácího násilí rozličnou roli a váhu. Domácí násilí může propuknout ve všech rodinách.

²¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 37.

²² ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, č. 1, Praha: Sociologický ústav AVČR, 2002, s. 2-3. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: http://www.genderonline.cz/uploads/80d0b4059231e64b36671633f0fbf8376f1efe9e_rocnik03-1-2002.pdf

Obr. 1 Kausální model (Dutton, 1995)

Zdroj: ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 36.

1.5 Cyklus domácího násilí

Domácí násilí není jednorázový projev agrese. Domácí násilí naopak představuje dlouhodobý způsob chování jedné osoby vůči druhé, kdy projevy násilí lze svým způsobem předvídat, protože mají určitý charakteristický vzorec – tzv. cyklus domácího násilí. Tento cyklus jako první popsala Lenore Walkerová (1979), která v násilném vztahu rozlišuje tyto fáze: fázi napětí, fázi násilí, fázi usmíření a líbánek, fázi klidu.²³

Podíváme-li se na úplné počátky vztahu, zpravidla zjistíme, že budoucí násilník vypadal na první pohled jako pozorný, milý a galantní muž. Ženě nosil květiny, každý den ji doprovázel do práce a po práci ji zase vyzvedával. Snažil se na ženu zapůsobit, neustále jí vyznával lásku a veškerý volný čas chtěl trávit jen s ní. Tuto fázi můžeme označit jako líbánky, ve vztahu je patrná zamilovanost. Tato „láska“ se ovšem záhy přeměňuje na snahu kontrolovat veškerý pohyb partnerky. Chce-li jít žena do společnosti s přítelkyní, dočká se odpovědi, že partnera tolik nemiluje, když chce trávit

²³ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 36-37.

volný čas raději s jinými lidmi. Žena se začíná cítit provinile a postupně omezuje schůzky s přáteli. Nakonec tráví veškerý volný čas pouze s partnerem, od ostatních se izoluje. V tento moment je žena naprosto připoutaná k partnerovi, cítí se milována a miluje. Žárlivost a kontrolu chápe jako projev lásky. Postupně se upevňuje mocenská převaha násilníka a vzrůstá závislost oběti na něm. Do vztahu se vkrádá asymetrie.

Vztah plyne, ale už není tak poklidný a idylický jako na začátku. Ve vztahu se začínají objevovat první trhliny. Žena již nevnímá permanentní kontrolu jako projev lásky. Ve vztahu se vytváří napětí, agresor je podrážděný a nespokojený a oběť neví proč. Přichází první kritika, křik i nadávky. Oběť je paralyzována, nechápe, co se děje. Snaží se být tedy hodnější, poslušnější a laskavější, aby vyhověla partnerovi. Doufá, že se partner změní. Přeje si, aby byl partner zase milý a pozorný. V této fázi vzrůstá napětí, komunikace mezi partnery vážne a atmosféra je tíživá.²⁴

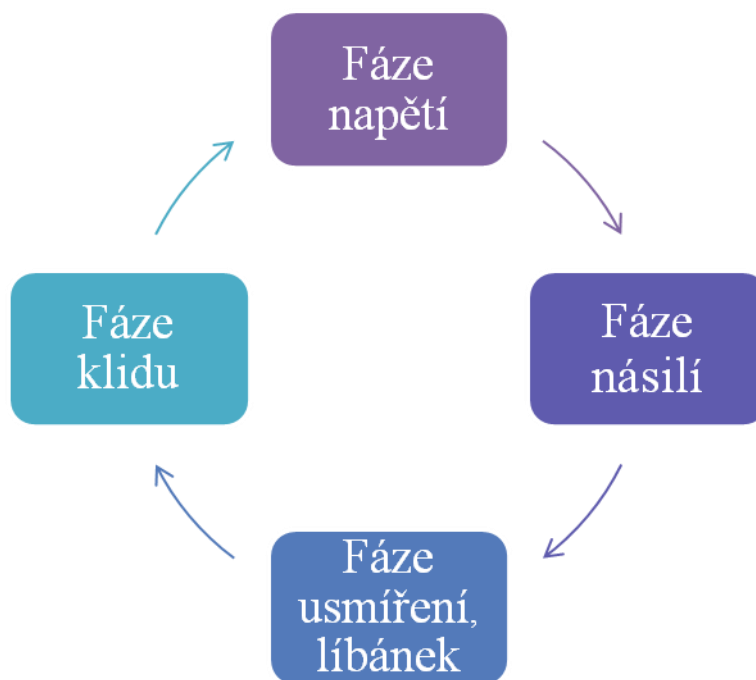
Následuje fáze násilí, kdy nahromaděné napětí exploduje. Tato fáze je relativně krátká, může trvat od několika minut do několika hodin. Verbální agrese kulminuje, přidávají se však i fyzické útoky – kopání, škrcení, mlácení, strkání, svazování i znásilňování. Násilník rozbíjí věci, zastrašuje, ztrácí sebekontrolu a jde z něj strach. Oběť se cítí bezmocně a zoufale, při ataku může být vážně zraněna, v krajním případě i zabita. Tato fáze je zřetelně nejnebezpečnější.

Po této fázi pozvolna přichází fáze usmíření. Násilník má obavu, že by ho partnerka opustila, nechce ji ztratit, chce ji mít stále pod dohledem. Mění tedy své chování, omlouvá se a slibuje, že už se násilí nikdy nebude opakovat. Oběť ráda uvěří, přece jen chce svého galantního partnera zpět, agresorovi odpouští. Následuje fáze líbánek. Fáze klidu se někdy chápe jako součást fáze usmíření/líbánek, kdy je ve vztahu relativní klid a nevyskytují se žádné větší projevy násilí. Vše se zdá být v naprostém pořádku, cyklus je prozatím uzavřen. Tato fáze není bohužel v případě domácího násilí trvalá, problémy samozřejmě přetrvávají dál. Vztah začíná opět prostupovat napětím, které posléze vyústí ve výbuch násilí. Po incidentu následuje usmířování.

Fáze se tedy neustále opakují, tvoří jakýsi kruh. Postupem doby se mění délka jednotlivých fází – fáze líbánek je nejkratší, zatímco fáze napětí a fáze násilí jsou stále výraznější. Cyklus běží ustavičně rychleji a rychleji. Násilí je pak ve vztahu přítomno

²⁴ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, s. 19-21.

mnohem častěji. Odborníci poukazují i na to, že s vícenásobným opakováním cyklu vzrůstá i brutalita a četnost útoků, hovoříme pak o tzv. spirále domácího násilí. Celý cyklus se bude opakovat tak dlouho, dokud nebude přerušen. Může se nesčetněkrát opakovat a celý může proběhnout během několika hodin, týdnů, měsíců i let. Teorie cyklu násilí dává odpověď na otázku, proč žena od násilného partnera neodejde. Neustálá cirkulace vstřícného a násilného chování udržuje oběť ve vztahu a brání jí k odchodu.²⁵

Obr. 2 Cyklus domácího násilí (Walker, L. E. 1979)

Zdroj: ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 53.

1.6 Mýty spojené s domácím násilím

Problematika domácího násilí je opředena velkým množstvím mýtů. Tento fakt má za následek, že laická veřejnost nechápe správně všechny souvislosti, a to znesnadňuje pozici oběti a naopak zvýhodňuje násilníka. Oběti se pak nedostává potřebná a účinná pomoc.

Ve společnosti panuje přesvědčení, že domácí násilí je jen doménou nevzdělaných a sociálně slabších vrstev. Mnoho výzkumů ale prokázalo opak – domácí

²⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 53-55.

násilí prostupuje všemi společenskými vrstvami, pachatelem může být i úspěšný manažer, lékař, právník apod. V těchto případech je pak pozice oběti ještě těžší, neboť okolí nechce a odmítá uvěřit, že osoba s takovým společenským kreditem by mohla být někdy tyranem. Pro okolí se tato osoba jeví jako bezproblémová. Musíme však vzít v potaz, že osoby nacházející se vysoko na společenském žebříčku bývají vysoce inteligentní, a tak i projevy násilí mohou být velmi promyšlené a rafinované, aby z okolí nikdo nic nepoznal. Pro ekonomicky zajištěné lidi může být však snazší nalézt pomoc, mohou se obrátit na různé placené instituce a právníky. I odchod od násilného partnera bude jednodušší v tom smyslu, že jedinec bude mít prostředky na vytvoření nového domova.

Lidé si často pod pojmem domácí násilí představí tzv. italské manželství, kdy partneři na sebe neustále křičí, hádají se a házejí po sobě talíře. Nicméně pro domácí násilí je typické neměnné rozdělení rolí, oběť má za všech okolností podřízené postavení a snaží se partnerovi vždy vyhovět. Naopak agresor zastává dominantní roli ve vztahu, rozhoduje o všem a kontroluje vše. Partneři rozhodně nemají rovnocenné postavení.

Lidé se též domnívají, že situace není tak vážná, protože jinak by přeci žena od partnera odešla. Neuvědomují si však, že domácí násilí je specifické právě v tom, že se odehrává v intimních vztazích, kdy partnery spojuje společné bydlení i děti. Je jednodušší vzdorovat neznámému člověku než blízké osobě. Ženě rovněž mohou v odchodu bránit ekonomické důvody, strach o život svůj i dětí či touha zachovat úplnou rodinu.

Ve společnosti navíc přetrvává přesvědčení, že domácí násilí je záležitostí jen několika mála nepovedených partnerství. Pravda je ovšem taková, že domácí násilí vždycky existovalo, existuje a bude existovat. O řadě incidentů se ani nedozvíme, jelikož oběti nechtějí o zažitém násilí mluvit, stydí se. Přestože jednotlivé výzkumy se ve svých výsledcích poměrně dost liší, i tak z nich lze vyčíst, že domácí násilí není jev okrajový, můžeme-li konstatovat, že každá čtvrtá žena zakusila někdy v životě domácí násilí.

Lidé si také mnohdy myslí, že ženy si mohou za násilí samy, protože muže provokují. I tento mýtus musíme vyvrátit. Týrané ženy jsou naopak velmi poslušné, poddajné a přehnaně laskavé. Snaží se zavděčit partnerovi, aby opět nevybuchl vzteky.

Další mýtus říká, že ženy mají násilí rády. Tento mýtus, hojně podporovaný porno průmyslem, se taktéž nezakládá na pravdě. Prakticky žádná žena netouží po bití či jiné formě násilí.

Ani alkohol není příčinou násilí. Alkohol však uvolňuje zábrany a je spouštěčem násilí.²⁶ Přes 50 % účastnic výzkumu²⁷ uvedlo, že jejich partneři byli v době incidentu pod vlivem alkoholu, naopak více než 35 % žen uvedlo, že partneři nebyli pod vlivem alkoholu ani drog.

Tuto problematiku bych uzavřela tímto mýtem: domácí násilí je záležitost soukromá a veřejnost by do ní neměla zasahovat. Nutno říci, že násilí v rodinném kruhu zůstává nadále násilím, nezáleží, zda se jedná o násilí mezi osobami blízkými či cizími. Každý má právo na ochranu své důstojnosti, zdraví i života na veřejnosti i v soukromí.²⁸

²⁶ RŮŽKOVÁ, N. *Domácí násilí*. [cit. 2014-01-11].

Dostupné z WWW: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=55>

²⁷ PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 60 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: <http://studie.soc.cas.cz/index.php3?lang=cze&shw=246>

²⁸ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, s. 43.

2 Pachatel domácího násilí

2.1 Profil pachatele

Pachatelem domácího násilí se může stát kdokoliv, násilníci pocházejí z různých socioekonomických i vzdělanostních tříd, nezáleží na rase, barvě pleti ani vyznání. Typologie pachatelů vycházejí zejména z těchto měřítek: jaká je závažnost a podstata domácího násilí, zda se agrese objevuje jen v partnerském svazku, nebo i mimo něj, zda pachatel trpí poruchou osobnosti či nikoliv. Nutno podotknout, že zatím neexistuje žádná všeobecně přijímaná a preferovaná typologie pachatelů domácího násilí.²⁹

V praxi se ustálilo toto členění pachatelů: **obecně agresivní pachatel domácího násilí** (GVA – generally violent-antisocial), **pachatel domácího násilí „specialista“** (Family Only) a **pachatel domácího násilí s psychickou zátěží** (Emotionally Dysphoric/Borderline).

Pro první typ je charakteristická agrese. Pachatel jedná agresivně v soukromí i na veřejnosti, násilí může směřovat vůči partnerce, sousedovi i cizí osobě. Pachatel není sužován pocity viny, jeho schopnost empatie je nízká. Dispozice pro bezproblémové partnerství jsou značně limitované. K ženám se chová spíše negativně či přezíravě.

Pro pachatele „specialistu“ naopak platí, že má dvě tváře. Jeho chování je odlišné ve společnosti a v soukromí. Okolí vnímá tuto osobu jako korektního a bezproblémového jedince, nikoho by nenapadlo, že tato osoba páchá v soukromí násilí. Tento pachatel má spíše sklon k fyzickému násilí, dlouhodobé psychické násilí není pro něj typické. Pachatel má však sklony k mírné žárlivosti, někdy ho pohlcují depresivní nálady. Nahromadí-li se v něm potlačované negativní emoce, vybuchne vzteky. Pozorujeme rovněž lehkou impulzivitu. Po incidentech se cítí vinen a minimálně ze začátku se za své chování omlouvá.

U pachatele domácího násilí s psychickou zátěží dochází k narušení osobnosti, může se vyskytnout diagnóza „porucha osobnosti a chování“ (dříve psychopatie). Tito pachatelé často v dětství nezaznamenali lásku od rodičů, mohli dokonce být objektem zneužívání. Jejich chování je nevyzpytatelné. Pachatelé mohou mít problém s extrémní

²⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 36-37. Psyché (Grada).

žárlivostí i s přehnanými projevy zlosti. Bývají emocionálně labilní. Tyto osoby nemají dobré sociální vazby, pro okolí jsou to často osoby nevalné pověsti. Tito pachatelé neumí řešit partnerské problémy jinak než násilím.³⁰

Odborníci se shodují v těchto rysech: pachatelé trpí nízkou sebeúctou, impulzivností i přehnanou žárlivostí a nepřiměřeně reagují na stres. Alkohol a sex využívají jako prostředky ke zvýšení ega. Dávají důraz na tradiční a patriarchální rodinu. Profil pachatele lze charakterizovat zejména těmito slovy: dominance, kontrola a potřeba moci.³¹

Zajímavá je i tato úvaha pana Duttona: „čím závažnější je domácí násilí, tím větší je pravděpodobnost, že násilník vykazuje nějakou variantu poruchy osobnosti“³². Řada výzkumů potvrdila, že u pachatelů je poměrně velmi vysoké riziko výskytu poruchy osobnosti – některé výstupy ukazují až 80 % všech pachatelů.

2.2 Muži jako násilné osoby

Ze statistik vyplývá, že 80 % mužů z celkové populace se nikdy nedopouští násilí na svých partnerkách, 12 % mužů se občas uchýlí k násilí a zbývajících 8 % mužů tvoří chroničtí násilníci s opakovanými projevy násilí.³³

Muži jakožto pachatelé domácího násilí se často setkali s násilím již v dětství – ať už jako oběti a/nebo svědci (např. když otec bil matku), bývají velmi majetnickí a žárliví. Kontrolují každý pohyb partnerky, korigují její záliby nebo odposlouchávají její telefonní hovory. Zdůrazňují rozdělení genderových rolí a vyzdvihují nadřazenost muže. U pachatelů se objevují násilnické sklony – násilí používají k řešení problémů. Násilníci jsou fascinováni zbraněmi, lákají je bojové sporty, mohou týrat zvířata. Sex využívají k upevňování moci. Násilníci mají dvojí tvář, umí být milující a láskyplní, ale i agresivní, nenávistní a despotičtí. Pachatelé za své činy obviňují druhé, nejsou schopní převzít vinu na sebe (*Nebil bych ji, kdyby se chovala dobře*).

Pokud se jedná o srovnání násilných žen a mužů (viz tab. 1), tak muži i ženy se ve velkém měřítku uchylují ke slovnímu napadání (94 % mužů a 83 % žen), muži se

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 255-256.

³¹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 49-50.

³² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 37. Psyché (Grada).

³³ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 37. Psyché (Grada).

více než ženy dopouštějí fyzického a sexuálního násilí včetně obtěžování, více i vyhrožují a demolují majetek partnerky. Ženy naopak mají větší tendenci používat zbraně a ničit svůj vlastní majetek. U mužů bylo celkově zaznamenáno i více incidentů oproti ženám. Muži využívají násilí k tomu, aby ve vztahu vytvořili atmosféru strachu, kontroly a moci.³⁴

Specifikace násilí	Muži jako násilné osoby (%)	Ženy jako násilné osoby (%)
Verbální násilí	94	83
Fyzické násilí	61	37
Vyhrožování	29	13
Sexuální násilí a obtěžování	29	11
Ničení majetku druhého partnera	30	16
Ničení vlastního majetku	6	11
Použití zbraně	11	24

Tab. 1 Specifikace násilí u násilných mužů a žen.

Zdroj: ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, D. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 67.

2.3 Ženy jako násilné osoby

Pachateli domácího násilí se mohou stát i na první pohled něžně a zranitelně vypadající ženy. V této oblasti dlouho přetrvávaly zažitá stereotypy, např. že ženy neinicují násilí samy od sebe a užijí-li násilí proti partnerovi, tak je to jen reakce na jeho chování v rámci sebeobrany. Novější výzkumy na toto téma však tento předsudek vyvrátily. Agresorem v partnerském vztahu může být tedy i žena, přičemž násilí může být jen jednosměrné. Ženy jako násilné osoby figurují jen v cca 5 % všech případů domácího násilí, na toto číslo musíme ovšem nahlížet s jistou rezervou, jelikož muži se velmi často stydí za prožité týrání a raději si vše nechají pro sebe, než aby se někomu svěřili. Správné číslo bude pravděpodobně mnohem vyšší. I z tohoto důvodu není tato oblast dostatečně zmapovaná.

Násilné ženy bývají žárlivé a snaží se partnera ovládat. Přehnaně ho kontrolují a zakazují mu různé aktivity. Chovají se agresivně i na veřejnosti, často vyhrožují a

³⁴ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 70-72.

vytvářejí psychický nátlak na partnera. Mohou mít rovněž problém s alkoholem a s drogami. Ženy neoplývají takovou fyzickou silou jako muži, proto i zranění jimi způsobené zpravidla nebudou tolik závažné, nicméně i ženy mohou zapříčinit vážnou újmu na zdraví (píchnutí kuchyňským nožem, hození talíře či opaření vařící vodou). Ženy často přivodí na těle partnera modřiny a škrábance, ale není výjimečné i vyražení zubů apod. Přibližně 1 % napadených mužů muselo bezprostředně po útoku vyhledat lékařské ošetření. Ženy ovšem nezpůsobují jen poranění na těle, ale i na duši.

A co prožívají muži po fyzickém napadení od partnerky? 75 % mužů cítí silný hněv, 40 % mužů je citově otřeseno s pocity smutku, 30 % mužů se chce pomstít, 23 % mužů má akutní potřebu se nějak chránit, 15 % mužů se stydí nebo má obavy z násilníka a skoro 10 % mužů se cítí naprosto bezmocně. Žena nemusí ovšem tyranizovat pouze svého partnera, může týrat i jiné osoby – např. seniory či osoby postižené, kdy zneužije nemohoucnosti a nedostatečné obranyschopnosti osob.³⁵

³⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 65-70.

3 Oběť domácího násilí

3.1 Profil oběti a nežádoucí následky domácího násilí

Obětí domácího násilí se může stát kdokoliv. Může to být žena, muž, ale i senior či osoba zdravotně postižená bez ohledu na vzdělání, věk, vyznání, rasu, ekonomické postavení i styl života. Profil oběti může být tedy značně proměnný. Za rizikový faktor lze ovšem považovat přítomnost násilí v dětství jedince, ať už osoba byla přímo vystavena projevům násilí, anebo zastávala roli „pouhého svědka“ násilí. Pro oběti domácího násilí je však charakteristické chatrnější psychické a fyzické zdraví.

„*Viktimitnost je predispozice člověka stát se obětí trestného činu. Kriminologická a viktimologická literatura hovoří o tzv. potencionální oběti nebo o viktimogenním potenciálu. Viktimizace je proces, v němž se potencionální oběť stává obětí skutečnou.*“³⁶ Rozlišujeme viktimizaci primární, sekundární a terciární. Primární viktimizace představuje fyzickou či psychickou újmu způsobenou obětí přímo pachatelem/pachatelkou. Sekundární viktimizace se pojí s nedostatečnou znalostí problematiky domácího násilí blízkým okolím oběti (příbuzní, kolegové, přátelé), ale i „okolím profesionálním“ (policisté, soudci, psychologové) a provází ji neporozumění či neochota pomoci oběti. Také přetrvávající předsudky ve společnosti negativně ovlivňují oběť.³⁷ Terciární viktimizace značí, že oběť domácího násilí se nedokázala s prožitou traumatickou událostí náležitě vyrovnat.

Pro domácí násilí je typická reviktimizace neboli opakovaná viktimizace, kdy riziko, že se osoba stane opětovně obětí, vzrůstá s každou další viktimizací. Jsou-li oběti opakovaně vystavovány fyzickému, psychickému i sexuálnímu násilí, hovoříme o tzv. mnohočetných obětech.³⁸

Řada lidí si pokládá otázku, proč oběť od násilníka neodejde. Může se jednat o důvody ekonomické, kdy žena nemá dostatečné množství peněz, aby si založila své vlastní bydlení, důvodem mohou být i obavy o vlastní život, ale i strach o život a zdraví

³⁶ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 65-68.

³⁷ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 73-76.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie. 3.*, upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 102.

děti (*Jestli odejdeš, zabiju tě*). Kromě toho je vyzorováno vzrůstající násilí v momentě, kdy se žena rozhodne od dominantního partnera odejít. Nejvyšší riziko partnerských vražd je právě v této době.³⁹ Žena se nadto může obávat sociální izolace i nepochopení od společnosti. Ženy mnohdy chtějí zachovat rodinu za každou cenu (*Děti přece musí mít oba rodiče*). I náboženské a morální důvody mohou bránit ženě z násilného vztahu odejít (*Žít s mužem v dobrém i zlém*). Některé partnerky dokonce cítí potřebu partnerovi pomáhat.

U obětí domácího násilí se často vyskytuje tzv. **stockholmský syndrom**, který poprvé popsal a zmapoval americký psychiatr Frank Ochberg v souvislosti s vyloupením banky ve Stockholmu (1973). V případě této loupeže lupiči zadržovali rukojmí po šest dní v zajetí a vyhrožovali jim zabitím. Mezi zajatci a únosci vzniklo paradoxní citové pouto, kdy rukojmí pociťovali k únoscům náklonnost, ztotožňovali se s nimi a měli tendenci jim pomáhat. Rukojmí se chtěli zavděčit svým trýznitelům, čímž si podvědomě chtěli zaručit jejich shovívavost a tím i ochranu svého života. Abychom mohli hovořit o stockholmském syndromu, musí být splněny následující podmínky. Pachatel vyhrožuje oběti zabitím a oběť je přesvědčena, že se tak může stát. Oběť zároveň nemá možnost úniku – její život závisí na vůli násilníka. Oběť je navíc izolována od ostatních lidí. Násilník však vůči oběti projevuje určitý stupeň laskavosti. Stockholmský syndrom se objevuje zejména v těch partnerských svazcích, kdy násilník je velmi krutý a oběť se prakticky nemůže nijak účinně bránit. V důsledku tohoto syndromu pociťují oběti vůči násilníkovi náklonnost a mají tendenci jeho chování omlouvat, dokonce i veřejně hájit.⁴⁰

Prožité násilí oběť negativně poznamenává ve více směrech. U oběti se projevují zdravotní problémy, dochází ke snížení výkonnosti v zaměstnání (hrozí pak vyšší riziko ztráty práce), zhoršuje se rovněž její sociální status (pokud oběť uprchne od tyрана, skončí často v azylových domech). Pro popis psychologických důsledků násilí se v literatuře vžil termín tzv. syndrom týrané osoby (*battered person syndrome*), resp. syndrom týraného partnera (*battered spouse syndrome*).⁴¹ Tento koncept jako první

³⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 98.

⁴⁰ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 66-67.

⁴¹ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 40.

formulovala Walkerová v letech 1979–1984, která nejprve hovořila o tzv. syndromu týrané ženy (battered woman syndrome), až později se začal tento koncept vztahovat i na muže a ostatní oběti domácího násilí.

Syndrom týrané osoby se vyznačuje různými projevy a příznaky – záleží na typu násilí, jeho intenzitě a délce, rozhoduje i chování osoby před vypuknutím ataků domácího násilí, důležitá je také reakce sociálního okolí. Přestože osoby reagují na týrání odlišně, můžeme u týraných osob zaznamenat zejména tyto projevy: změny v emocionálních reakcích – ženy zažívají pocity studu, viny a strachu, neumějí ventilovat své emoce vzteku a zlosti; u týraných žen se setkáváme s přehnanou laskavostí, která je nápadná zejména v kontaktu s autoritou – žena má tendenci zavděčit se, vyjít vstříc. Pro oběti je typické sebeobviňování. U týraných osob se setkáváme se zkresleným vnímáním reality, oběti věří slibům, že se násilník změní. Oběť obvykle trpí depresemi, stavy úzkosti, flashbaky, poruchy spánku i výpadky paměti. Oběť si mnohdy vybavuje jen střípky ze zažitého násilí. Týrané osoby bagatelizují následky násilí, minimalizují svá zranění, zlehčují intenzitu i nebezpečnost útoků a neuvědomují si vyhrocenost situace.⁴²

Nepodaří-li se oběti včas z násilného vztahu odejít nebo okolí nenabídne adekvátní pomoc, začne se u oběti pomalu projevovat stav naučené bezmocnosti, kdy oběť se stává čím dál více pasivnější a již se nesnaží ze vztahu odejít. Snaží se jen nějak přežít, ovládá ji pocit bezmocnosti a beznaděje. Týraná osoba ztrácí sebevědomí a přestává věřit ve své vlastní schopnosti. Z jejího života postupně mizí radost. Osoba může zvolit alkohol nebo drogy jako prostředek úniku z náročné situace, mohou se naneštěstí objevit i sebevražedné či vražedné sklony (*Však já ho stejně jednou zabiju*).⁴³

Syndrom týrané osoby však nemusí propuknout u všech obětí domácího násilí, syndrom ani není zahrnut do mezinárodní klasifikace nemocí na rozdíl od posttraumatické stresové poruchy. Projevy syndromu týrané osoby se v určitých rysech prolínají s posttraumatickou stresovou poruchou, která se u osob rozvíjí po velmi emočně vypjatých a stresujících událostech „přesahujících svou závažností obvyklou lidskou zkušenost“⁴⁴ (války, mučení, zřícení budov, povodně, zemětřesení...), přičemž

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 26-31. Psyché (Grada).

⁴³ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 44-45.

⁴⁴ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 42.

traumatizují většinu osob. Postižení posttraumatickou stresovou poruchou mívají problémy s usínáním, obtěžují je noční můry a nepříjemné živé vzpomínky, nemohou se koncentrovat, trápí je hypervigilita, bývají podráždění a objevují se u nich návaly hněvu i přehnané úlekové reakce. Postižení mívají rovněž potíže s vybavováním významných momentů z doby traumatu.

U domácího násilí prožívá oběť traumatizující událost znovu a znovu. Neustále se zvyšuje četnost i brutalita útoků, intervaly mezi jednotlivými atakami se naopak zkracují, oběť má tedy stále méně a méně času se s prožitým traumatem vypořádat a trauma se tak neustále prohlubuje.⁴⁵

3.2 Násilí páchané na ženách

„Stačilo, aby si stoupl přede mě a pravou ruku položil na přezku od pásku. Nic víc, nic míň. A já jsem udělala, co chtěl, protože jsem věděla, že když ho neposlechnu, pásek si sundá a zbije mě. Udělal to předtím už tolikrát, že jsem věděla, že by to udělal znovu.“⁴⁶

Ačkoli se výstupy jednotlivých studií domácího násilí od sebe liší, můžeme říci, že obětí domácího násilí jsou převážně ženy. Ženy představují až 90-95 % všech obětí domácího násilí.⁴⁷ Ze statistických údajů proFem o.p.s. z roku 2012 vyplývá, že nějaké formě domácího násilí bylo během života vystaveno až 40 % žen v České republice! S opakovaným ponižováním se setkala 21 % žen, fyzické napadání zažilo 18 % žen a sexuálnímu nátlaku bylo vystaveno 12 % žen.⁴⁸ Mnozí odborníci označují partnerské násilí jako genderově podmíněný problém.⁴⁹

Na domácí násilí nejčastěji narazíme v těchto partnerských relacích: manžel/manželka, druh/družka, partner/partnerka a bývalí manželé či partneři (tzv. expartnerské násilí). Pro intimní vztahy je typické, že se partneři dokonale znají, vědí o svých slabých stránkách a mají přehled o citlivých místech. Násilné útoky se mohou v domácnosti objevit téměř kdykoliv, aniž by je někdo mimo okruh rodiny zaznamenal.

⁴⁵ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 42-44.

⁴⁶ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Mandelíková, J. Praha: Albatros, 2007, s. 21. Albatros Plus.

⁴⁷ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, s. 45.

⁴⁸ KUNC, K. a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: proFem, 2012, s. 24. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=68>

⁴⁹ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 10.

Ženy bohužel často násilníka omlouvají a jeho projevy násilí bagatelizují nebo rovnou popřou (*Ne, to jsem jen zakopla a uhodila se o roh stolu do tváře...*), popřípadě projevy násilí přičtou špatné náladě, alkoholu, hněvu či únavě partnera.

Pokud se jedná o charakteristiku žen jako osob ohrožených domácím násilím, resp. osob vystavených projevům domácího násilí, setkáváme se s následujícím zjištěním: ženy postrádají sebevědomí, myslí si, že si násilné chování ze strany mužů zaslouží a mnohdy cítí vinu kvůli svým údajným pochybením (*Měla jsem připravit teplou večeři. Měla jsem přijít domu dříve...*). Ženy jako oběti domácího násilí jsou často finančně závislé na svém partnerovi, bývají submisivní, poslušné a téměř neudržují sociální kontakt s jinými lidmi. Ženy bývají vystrašené, trpí pocitem bezmoci a jsou přesvědčené, že nastalou neúnosnou situaci nelze nijak rozumně vyřešit. Ženy jsou velmi emocionálně závislé na svém partnerovi – nedokáží si představit další životní etapy bez něho, ale ani s ním.⁵⁰ Hovoříme o tzv. ambivalentním citovém poutu, kdy násilník sice vzbuzuje v ženě oprávněný strach, ale i přesto oběti na násilníkovi záleží.⁵¹

Oběti domácího násilí se ovšem mohou stát i ženy, které mají úspěšnou kariéru a na první pohled hýří aktivitou i sebevědomím. I pro ně platí, že se často zdráhají vyhledat odbornou pomoc (*„Copak můžu já jako psycholožka jít někam do poradny jako klientka a jen tak jednoduše říct, že mě můj muž mlátí? Copak by mi někdo věřil, že mě můj partner bije? Vždyť je to uznávaný architekt!“*⁵²). Ke každé ženě musíme přistupovat individuálně, musíme ji řádně vyslechnout a nabídnout patřičnou pomoc.

3.3 Násilí páchané na mužích

*„Když dostane moje žena záchvat, začne se chovat jako smyslů zbavená stvůra. Fyzicky mě zneužívala a mučila, ale nejhorší bylo to, že mě vystěhovala, když jsem ležel v nemocnici, protože mě shodila ze schodů. Okamžitě vyměnila zámky a rodině řekla, že mám milostný poměr. Bylo to hrozné. Děti jsem tenkrát neviděl několik měsíců...“*⁵³

O mužských obětech se v minulosti vůbec nemluvílo, přece jen většinu výzkumů i praktických kroků zpočátku iniciovala feministická hnutí. Muž jako oběť se nehodil do

⁵⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 91-92.

⁵¹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 65-66.

⁵² ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 92-93.

⁵³ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Mandelíková, J. Praha: Albatros, 2007, s. 40-41.

konceptu vycházejícího z nadvlády muže nad ženou. Předpokládalo se, že ženy nemohou zranit partnera kvůli své menší síle, váze i výšce. Toto pojetí však nebralo v potaz to, že muž nemusí být vždy ten silnější – stáří či chatrné zdraví mohou poměr sil změnit. Navíc k psychickému týrání není třeba žádné síly, poměr sil může vyvážit i použití zbraně.⁵⁴

Z výzkumů plyne, že u mužů je mnohem menší riziko, že se stanou obětí domácího násilí oproti ženám. Pokud se jedná o násilí směřované vůči mužům, setkáváme se s ním zejména v partnerských vztazích. U mužů je i díky větší fyzické kondici menší pravděpodobnost, že utrpí nějaké závažné zranění během konfliktu. „Ženy při incidentech domácího násilí mnohem častěji utrpí řezné, bodné a sečné rány a /nebo jsou nuceny k nejrůznějším sexuální praktikám.“⁵⁵

Muži jako oběti domácího násilí se většinou nacházejí v lepší finanční situaci než ženské oběti domácího násilí, obvykle pravidelně docházejí do zaměstnání a jsou majiteli bytu. Avšak v porovnání s jinými muži jsou na tom materiálně podstatně hůře. Muži jako osoby ohrožené domácím násilím snáze opouštějí násilný vztah, mají i více možností, jak získat práci oproti ženám. „Muži se ve své domácnosti bez ohledu na okolnosti cítí velmi bezpečně, popř. dostatečně bezpečně. To je v přímém rozporu s pocity žen jako osob ohrožených domácím násilím, které ve svém domě rozhodně nemají pocit bezpečí, spíše naopak.“⁵⁶ Muži rovněž sporadičtěji než ženy jako oběti domácího násilí konstatují, že násilná osoba byla v době aféry pod vlivem alkoholu. Alkohol totiž spíše požívají mužští násilníci. Muži jako oběti domácího násilí tají poměry v rodině, stejně jako ženy odmítají udat agresora a pokud již partnerku udají, tak často své udání berou zpět z rozličných důvodů.⁵⁷

V souvislosti s mužskými oběťmi domácího násilí hovoříme o tzv. fenoménu dvojích zavřených dveří. První dveře znamenají bariéru společnou všem obětem domácího násilí, druhé dveře představují specifické obavy ze zveřejnění jejich příběhu, přece jen ve společnosti panuje přesvědčení, že muž musí být schopný zjednat si

⁵⁴ CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Mandelíková, J. Praha: Albatros, 2007, s. 41.

⁵⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 96-97.

⁵⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 97.

⁵⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 97.

pořádek ve vztahu za všech okolností. Poznatky typu – vyšší riziko výskytu domácího násilí je u věkově nesourodých párů, kdy žena je výrazně mladší než muž nebo riziko přítomnosti domácího násilí ve vztahu vzrůstá s dosažením seniorského věku muže – však čekají na empirické ověření.⁵⁸

Muži musí čelit ze strany žen zejména emocionálnímu násilí – ženy zasypávají muže nadávkami a neustále ho shazují, dále fyzickému násilí – zejména bití, kopání, tahání za vlasy a vrhání předmětů na partnera (hlavně lahve, vázy a nože). Ženy agresorky využívají ke svým cílům i děti. Navádějí děti proti muži, snaží se omezit kontakt dětí s otcem a nezdědka využívají i různé metody vyhrožování (*Opustím tě. Děti už neuvidíš. Připravím tě o majetek*).

Můžeme říci, že důsledky domácího násilí nebývají u mužů tak vážné jako u žen, ženy mnohem negativněji hodnotí kvalitu svého života. Přesto prožitá událost může být velmi traumatizující a pak je třeba mužům poskytnout dostatečnou podporu a pomoc.⁵⁹

3.4 Násilí páchané na dětech

Dětství, jedno z nejkrásnějších období v životě člověka. Dítě nemusí řešit starosti dospělých, má čas jen na své zájmy a radosti. Realita ovšem může být diametrálně odlišná. Domov nemusí být jen oázou klidu a lásky, ale může být i místem zoufalství, utrpení a násilí. V domácnostech, kde se vyskytuje domácí násilí, jsou často i děti. Děti, které nemají možnost prožít hezké dětství a které si odnášejí šrámy nejen na těle, ale především na duši. Děti pak vidí své milované rodiče v konfliktu, kdy jeden rodič napadá druhého. Dítě nechápe, co se děje. Neví, na čí stranu se má přidat. Dítě se cítí bezradně a zoufale.

Vývoj dítěte a jeho chování samozřejmě velmi ovlivňuje rodina. Dítě se zde učí žádoucí vzorce chování, své rodiče bere jako vzor, napodobuje je. Dítě přejímá názory, postoje i hodnoty rodiče a v tom lze spatřovat další úskalí domácího násilí – hrozí zde riziko, že dítě, které je vystaveno domácímu násilí, bude muset i ve své budoucí rodině

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 7, s. 3-4. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

⁵⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 97-99.

řešit problematiku domácího násilí, protože násilí pro něj znamená něco, co je běžné a čím se řeší problémy. Navíc špatné vzorce chování bude předávat i vlastním dětem.⁶⁰

U chlapců se jako důsledek prožití traumatu častěji projeví kriminogenní efekt spočívající ve „vyšší pravděpodobnosti osvojení si agresivního chování pro řešení konfliktních situací v budoucnosti“⁶¹, u dívek se spíše setkáme s viktimogenním efektem, „kdy si dívka do své dospělosti odnáší životní scénáře obětí“.⁶² Chlapci pak mají vyšší tendenci užít agrese vůči druhému, usilují o moc a převahu, dokonce mohou týrat a zneužívat slabší. Dívky naopak trpí pocitem vlastní nedostatečnosti či pocitem chycení v pasti, provází je úzkost.⁶³

Rozlišujeme přímou a nepřímou viktimizaci. Pokud jde o přímou viktimizaci, jedná se o případ, kdy násilník zasáhne partnera i dítě. Pro ilustraci si můžeme představit dítě bránící svou matku, jež je při incidentu zraněno či zabito. U starších dětí pozorujeme kromě strachu i pocit zoufalství a snahu přerušit emocionálně vypjaté okamžiky. Je zaznamenán případ, kdy patnáctiletý syn vyskočil v průběhu incidentu z okna. Starší děti se často snaží chránit oběť domácího násilí – chlapci se pokouší bránit matku, dívky mají spíše tendenci chránit před agresorem své mladší sourozence. Jestliže dítě zavraždí svého otce, nejpravděpodobnější příčinou bude přítomnost násilí v rodině, kdy otec týral matku dítěte či sourozence dítěte. V případě nepřímé viktimizace dítě není vlastním cílem násilí, nicméně je přítomno incidentu. Vidí utrpení, slyší křik a vnímá zranění rodiče. Dítě je často jediným svědkem domácího násilí.⁶⁴

Přítomnost domácího násilí v rodině samozřejmě zanechává na dítěti vážné následky. U dítěte se může zhoršit prospěch ve škole, mohou se objevit problémy s kázní, rovněž se u dítěte mohou vyskytnout vážné psychické poruchy, např. deprese, stresová reakce, krizové a posttraumatické stavy. Dítě špatně spí, pronásledují ho noční

⁶⁰ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 79-82.

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 105. Psyché (Grada).

⁶² ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 105. Psyché (Grada).

⁶³ BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Překlad Bogušovský, D., Janda, V. Praha: Grada, 1998, 117 s.

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 6, s. 103-104. Psyché (Grada).

můry a nachází se v permanentním stresu. Bojí se o rodiče, zažívá bezmocnost, ale i pocit osamělosti.⁶⁵

Na základě výzkumů se zjistilo, že domácí násilí má horší dopad na dívky než chlapce, jelikož dívky citlivěji reagují na interpersonální konflikty. Dále se ukázalo, že „*dívky jsou častěji přímo verbálně napadány svými otci než chlapci, což může být způsobeno tím, že násilní partneři si identifikují dcery se svými partnerkami a svou agresi pak přenáší i na ně*“.⁶⁶

3.5 Násilí páchané na seniorech

Domácí násilí je spíše doménou mladší generace, nejvíce ohrožené jsou osoby mladší 25 let. Tento poznatek může souviset s větší zranitelností mladých žen, ale i s výraznějším tíhnutím mladých mužů oproti starším řešit problémy s využitím násilí. Nemůžeme však opomenout seniory, jelikož i ve vyšším věku se můžeme setkat s domácím násilím.⁶⁷ Senior může být vystaven projevům fyzického i psychického násilí, může být též okrádán o své vlastní peníze. Jeho životní potřeby a oprávněné požadavky mohou zůstat nevyslyšené. Násilníci zneužívají situace, kdy seniorům již řádně neslouží paměť, nejsou už tolik fyzicky zdatní, trpí různými psychickými onemocněními i zvýšenou úzkostí.

Podle o. s. Život 90 se obětí násilí u nás stává až 20 % lidí starších 60 let. Senioři odmítají své trýznitele z rodiny označit, nejčastěji z pocitu strachu, studu a závislosti na pomoci druhých.⁶⁸ Senioři se rovněž bojí své trýznitele-pečovatele označit z obavy, že budou umístěni do ústavní péče.⁶⁹ Výzkumy ukazují, že k násilí na seniorech dochází zejména v partnerských vztazích, ale není vůbec výjimečné, že násilníkem se stane dítě či vnuk seniora, kdy tito posledně jmenovaní agresori mají často problém s alkoholem nebo s drogami a tímto způsobem se snaží získat potřebné peníze.⁷⁰

⁶⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 120-121.

⁶⁶ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 92.

⁶⁷ WALBY, S., ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování: výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, s. 81.

⁶⁸ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, s. 76-77.

⁶⁹ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, s. 61.

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 110. Psyché (Grada).

Domácí násilí páchané na seniorech je nebezpečný jev, přičemž nebezpečnost spatřují zejména v tom, že senioři hořkou realitu často tají, stydí se za ni, popřípadě v důsledku demence, deprese apod. si násilí ani neuvědomují, natož aby ho oznámili.⁷¹ Násilí skryto před zraky veřejnosti může tak pokračovat nerušeně dál.

3.6 Násilí v homosexuálních vztazích (mužů i žen)

Nesmíme zapomínat ani na homosexuální vztahy, čísla říkají, že výskyt domácího násilí v homosexuálních vztazích je stejný, popřípadě ještě vyšší v komparaci s heterosexuálními páry.⁷² Homosexuální vztahy jsou vztahy jako jiné, nicméně zde můžeme nalézt určitá specifika. Rozdíl je především v tom, že tyto vztahy často provází určité předsudky. Řada lidí vnímá opačnou orientaci jako problém, který je třeba řešit, který nelze nechat jen tak. Mnohdy gayové, lesby, bisexuálové, ale i transsexuálové apod. nenaleznou potřebnou podporu, pochopení či porozumění ani u své nejbližší rodiny. Nemají se na koho obrátit, nemají se komu svěřit, ocitne-li se v jejich vztahu násilí. Osoba s opačnou orientací často čelí domácímu násilí ze strany rodičů, ale i sourozenců (*Musíš zajít k psychiatrovi, toto není normální.*). Oběť pak může být vystavena psychickému násilí (např. požadavek, aby osoba žila „normálně“, tedy jako zbytek heterosexuální populace), verbálnímu násilí (např. výhrůžka bratra, že *všem v práci prozradí skutečnou sexuální orientaci a pak se začnou dít věci*), ale i emocionálnímu násilí (např. *seberou ti děti, přece nemůžeš vychovávat děti*).

V homosexuálních vztazích se rovněž setkáváme s neochotou přiznat domácí násilí. Dotyční projevy násilí tají, stydí se za ně, dlouho nechápou, jak je možné, že partner/partnerka stejného pohlaví je trápí (*Vždyť ženy jsou na druhé ženy laskavé, vždy se nějak dohodnou. Nevyšel mi vztah s mužem, nevychází mi vztah s ženou – kam vůbec patří?*). I když si osoby připustí, že jejich vztah není v pořádku, ještě není vyhráno. Osoby s odlišnou sexuální orientací jsou často vystavené diskriminaci, nepochopení i násilí mimo násilný vztah, a tak mají větší problém opustit násilného partnera. Neví, na koho se obrátit, bojí se, že se jim příslušné osoby vysmějí (*A co bys jako chtěl, když jsi homosexuál?*). Určitou roli hraje i obava, zda najdou nového partnera, přece jenom

⁷¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 126.

⁷² GLBTQ Domestic Violence Project. *Report to Governor's Council Highlights Prevalence of GLBT Domestic Violence and Significant Barriers to Services for GLBT Survivors*. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z WWW: <http://www.glbtdvp.org/aboutus/newsandpublications/>

výběr partnera stejné sexuální orientace je náročnější. Můžeme říci, že k tomu, abychom opustili partnera v homosexuálním vztahu, je třeba více odvahy i odhodlání.⁷³

⁷³ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 111-116.

4 Prevence domácího násilí

4.1 Obecně k prevenci

Důsledná prevence je základem úspěchu nejen v oblasti domácího násilí. Zajisté je moudřejší a rozumnější možným problémům předcházet než je pak složitě řešit.⁷⁴ Domácí násilí mimo jiné představuje velkou finanční zátěž pro stát. Např. v České republice byly celkové ekonomické dopady domácího násilí vyčísleny na částku 1 328,2 milionu Kč za rok 2010. V této částce jsou zahrnuté náklady policie, státních zastupitelství, soudů, přestupkových řízení, dotace na poskytování sociálních služeb, zdravotnictví, náklady na vyplacené podpory v nezaměstnanosti a nemocenské.⁷⁵ Toto nesmírně vysoké číslo jasně ukazuje, že domácí násilí je značným problémem soudobé společnosti.

Pokud se jedná o členění prevence, rozlišujeme prevenci primární, sekundární a terciární. Kritériem třídění je, vůči komu jsou preventivní aktivity namířeny. Primární prevence směřuje k veškerému obyvatelstvu a účinkuje tak plošně bez ohledu na výši kriminálního ohrožení nebo kriminální rizikovosti jedince. Primární prevence působí na každého a snaží se odstraňovat příčiny kriminality. Sekundární prevence se naopak orientuje na potenciální pachatele, na potenciální oběti a na kriminogenní situace. Terciární prevence vychází z toho, že trestný čin byl již spáchán a usiluje o to, aby u pachatele nedocházelo ke kriminální recidivě a u oběti k viktimologické recidivě. Terciární prevence se snaží zmírnit dopady trestného činu, nabízí patřičnou pomoc oběti a usiluje o sociální reintegraci pachatele.⁷⁶

4.2 Primární prevence

Prvotní definice primární prevence související s násilím mezi partnery zní takto: „*podstoupit takové kroky, které sníží výskyt násilí mezi partnery, a to tak, že zamezí*

⁷⁴ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 151.

⁷⁵ KUNC, K. a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: proFem, 2012, s. 17. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z WWW: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=68>

⁷⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 200-202.

vzniku okolností, a to ještě před tím než by k eventuálnímu násilí mohlo dojít⁷⁷. Smyslem primární prevence není zamezit konkrétním jednotlivcům páchat násilné trestné činy, cílem je snížení výskytu tohoto chování v celkové populaci. Primární prevence usiluje o zamezení vzniku nových případů domácího násilí.

Primární prevence má k dispozici řadu nástrojů. Nejprve se zaměřím na rodinu, jelikož **rodina** ovlivňuje jedince již od jeho narození a má na něj rozhodující vliv. Pokud se jedná o výchovu dítěte, převládá ve společnosti názor, že menší tělesné tresty jsou přípustné. Rodiče pak trestají dítě za špatné chování pohlavkem, může být využit i pásek od kalhot, vařečka nebo rákoska. Dítě je tělesně trestáno za účelem nápravy. Dítě se tedy již v dětství naučí, že násilí je prostředek k dosažení cíle. Čím více tělesných trestů zažije, tím vyšší je pravděpodobnost, že v budoucnu bude bít svého partnera. Dítě si osvojí myšlenku, že špatné chování se napravuje bitím. V dospělosti pak chybí jen krůček k použití násilí, jakmile si jedinec usmyslí, že se vlastně jeho partner chová nepatřičně (tráví příliš času s přáteli, obléká se nevhodně nebo neumí vařit). Prevence by měla být zaměřena na řádnou výchovu dětí. Na předním místě by měla stát správná komunikace v rodině, případné prohřešky by se měly řešit konstruktivně a jinými cestami než tělesnými tresty. S tělesnými tresty úzce souvisí týrání dětí. Týrání má negativní dopad na citový vývoj dítěte, ovlivňuje i vývoj jeho chování a představuje rizikový faktor pro pozdější výskyt násilí mezi partnery.

Zdravý partnerský vztah se vyznačuje rovnováhou sil a moci partnerů, nerovnost partnerů představuje rizikový prvek ve spojitosti k možnému násilí mezi partnery. Cílem by mělo být faktické zrovnoprávnění mužů a žen ve společnosti a odstranění mužské dominance. Důležitou roli hraje i existence různých rodinných poradenství či terapií. Objeví-li se problém ve vztahu, je možné se obrátit na příslušné odborníky, kteří pomohou s poklidným řešením sporu.

Škola může mít důležitou funkci v oblasti prevence. Zařazení preventivních programů proti násilí mezi partnery do vyučování je jistě dobrý počín. Preventivní programy se mohou uskutečňovat prostřednictvím přednášek, workshopů, plakátů, brožur, novinových článků i skrz aktivity studentských klubů. Studie ukázaly, že studenti, kteří se zúčastnili kampaní zaměřených proti násilí v rodině, byli vůči

⁷⁷ SMITH, M., STRAUS, M. A. Primární prevence násilí mezi partnery. Překlad Markové, A. z *Crime Prevention New Approaches*. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí, 2003, č. 3 a 4. [cit. 2014-01-24]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/>

partnerskému násilí méně tolerantní. Škola by měla vést studenty k dobrým rodinným vztahům a k úctě k druhým a měla by je naučit poklidnému řešení konfliktů.

Mají-li mít muž a žena rovnocenné postavení v rodině, pak je třeba, aby i společnost uznávala a respektovala rovnost mužů a žen. Tento požadavek musí být reflektován i na **pracovišti**. Ženy i muži musí mít stejné pracovní podmínky, zejména shodné finanční ohodnocení práce. V řadě států však můžeme narazit na finanční diskriminaci žen, kdy ženy za stejnou práci dostávají mnohem méně peněz než muži. Ze společnosti musí být odstraněno dominantní a výsostní postavení mužů. Pak ubyde i partnerských konfliktů vycházejících z nadřazenosti a dominance muže.

Masmédia jsou všude kolem nás, informace se na nás hrnou ze všech stran: z televize, z rádia, z novin a v poslední době hlavně z internetu. Veřejné sdělovací prostředky s velkým počtem oslovených příjemců představují skvělou platformu pro prevenci domácího násilí. Skrz masmédia můžeme širokou vrstvu populace informovat o problémech partnerského násilí, můžeme ukázat lidem skutečné příběhy a můžeme jim nabídnout patřičnou pomoc. Masmédia mohou zvyšovat osvětu lidí v problematice domácího násilí, mohou pomoci odstranit přetrvávající mýty ve společnosti a hlavně mohou veřejně odsoudit násilí mezi partnery. Společnost by měla směřovat k nulové toleranci domácího násilí. Masmédia však hrají i negativní roli, problémem je všudypřítomné násilí. V televizi běží řada kriminálních a akčních filmů, násilí se zde vyskytuje jako běžný jev. Diváci pak vnímají násilí jako každodenní součást života. Toto negativně ovlivňuje zejména děti, které si teprve utváří pohled na společnost. Násilné počítačové hry podněcují agresivní chování a zhoršují prosociální chování. Patřičné studie naznačují, že pokud ubyde násilného chování v masmédiích, pak dojde ke zmírnění agresivního chování i v partnerských vztazích. Rodiče by měli více dohlédnout na mimoškolní aktivity dětí, aby netrávily veškerý volný čas před počítačem nebo televizí.

Náboženské instituce mají také vliv na prevenci domácího násilí. Velkým přínosem pro osvětu bylo, že řada církví povolila rozvody a tím učinila odchod od násilného partnera snazší. Klíčové křesťanské denominace se odklonily od názoru, že žena má být poslušná a za každou cenu musí uznávat autoritu svého manžela. Naneštěstí některá fundamentalistická hnutí v muslimských státech naopak ještě více

přítvrдила ve zdůrazňování nerovnosti mužů a žen a dokonce schvalují tzv. vraždy ze cti.⁷⁸

Podle údajů OSN každý rok zemře v důsledku těchto vražd přes 5 000 dívek a žen. Některé organizace zabývající se ochranou lidských práv však tvrdí, že toto číslo může být až čtyřikrát vyšší. S vraždami ze cti se můžeme setkat nejen v Pákistánu, Afghánistánu či Indii, ale díky migraci osob už i ve Velké Británii, Německu, Turecku a v dalších zemích světa. Není výjimečný případ, kdy rodiče zabijí dceru, protože se chová příliš „západně“. K rizikovým faktorům patří i vztah s mužem, kterého nevybrala přímo rodina, odlišná sexuální orientace či podaná žádost o rozvod. Pachateli těchto vražd jsou zpravidla muži, kteří mají k oběti příbuzenský vztah. Další problém představují nucené svatby, kdy již velmi mladým dívkám je vybrán manžel. Vzepře-li se dívka, může to vést až k její vraždě.⁷⁹ V této oblasti bohužel neproběhla dostatečná osvěta, je třeba bezpodmínečně trvat na rovnosti mužů a žen a stíhat každé násilí na ženách bez ohledu na kulturní tradice a zvyklosti. V moderní společnosti jsou jakékoli formy násilí na ženách nepřijatelné, natož pak vraždy ze cti.

Stát rovněž přispívá k prevenci domácího násilí. Už jen tím, že vypracuje legislativu na ochranu před domácím násilím, dává jednoznačně najevo, že domácí násilí nebude tolerovat. Domácí násilí není jen soukromý problém rodiny, ale je to i veřejný problém, který musí stát řešit. Stát musí předložit dostatečně propracovanou **legislativu** (viz níže – kap. 5), která úspěšně zamezí partnerskému násilí a musí nabídnout nástroje k ochraně oběti. Dojde-li k partnerskému násilí, musí být oběti i násilnému partnerovi poskytnuta potřebná pomoc. Stát musí zvýšit informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí. Veřejnost nesmí být k domácímu násilí lhostejná. Předpokladem úspěšné prevence je dokonalá znalost problematiky domácího násilí, která byla popsána výše. Je nutné pochopit příčiny domácího násilí a obeznámit se s profilem oběti i pachatele. Musíme se též seznámit s formami domácího násilí i s cyklem násilí. Ze společnosti musí být odstraněny mýty spojené s domácím násilím.

⁷⁸ SMITH, M., STRAUS, M. A. Primární prevence násilí mezi partnery. Překlad Markové, A. z *Crime Prevention New Approaches*. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí, 2003, č. 3 a 4. [cit. 2014-01-24]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/>

⁷⁹ ČERNÁ, J. *Oběti vražd ze cti přibývá. Útočníci se hájí kulturou*. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=755997>

4.3 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje na rizikové rodiny a snaží se včas identifikovat přítomnost domácího násilí v rodině.⁸⁰ Okruh adresátů sekundární prevence je tak mnohem užší než v případě primární prevence. Rizikové mohou být domácnosti, kde jsou drogy nebo alkohol na denním pořádku, rizikovým faktorem je i kriminální minulost jednoho z partnerů, chudoba, základní vzdělání, nezaměstnanost, mladší věk, nerovnost pohlaví, ale i fakt, že jedinec vyrůstal v násilném prostředí.⁸¹ Nesmíme však zapomínat, že domácí násilí je jev, který prochází napříč všemi sociálními vrstvami společnosti. Může tak zasáhnout i navenek spořádané a bezproblémové rodiny. Pod sekundární prevencí si můžeme představit veškeré kroky, zásahy a opatření mající za cíl zabránit zhoršování rodinné situace. Nástroje sekundární prevence se snaží předejít negativním dopadům domácího násilí a zamezit nepříjemným komplikacím.⁸²

Významnou úlohu v rámci sekundární prevence hrají pracovníci v pomáhajících profesích (psychologové, terapeuti, lékaři, sociální pracovníci, policisté, učitelé apod.). Tito pracovníci by měli být maximálně proškolení na problematiku domácího násilí, aby zbytečně nedocházelo k sekundární viktimizaci obětí ze strany těchto osob. Odhalí-li pracovníci v rodině domácí násilí, měli by okamžitě osoby ohrožené domácím násilím odkázat na **intervenční centra**, která jim mohou nabídnout komplexní právní a psychologickou pomoc (viz níže – kap. 5.9).⁸³

4.4 Terciární prevence

Terciární prevence vychází ze skutečnosti, že domácí násilí bylo opravdu v rodině spácháno. Terciární prevence se snaží zmírnit či eliminovat negativní dopady domácího násilí a zabránit recidivě. Cílem je pomoci obětem i pachatelům začlenit se zpět do společenského života a zkvalitnit jim život. Terciární prevence zahrnuje

⁸⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 152.

⁸¹ VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 115.

⁸² ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 152.

⁸³ ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 115-116.

reintegraci, reedukaci, resocializační činnosti i komplexní sociální služby včetně sociálních dávek a ubytování.⁸⁴

Řada **neziskových organizací** nabízí pomocnou ruku obětem domácího násilí. Ráda bych vyzdvihla zejména roli občanského sdružení Bílý kruh bezpečí. Toto občanské sdružení působí v České republice již od roku 1991 a neúnavně se věnuje pomoci obětem trestné činnosti a prevenci trestné činnosti. Bílý kruh bezpečí nabízí bez nároku na odměnu psychologickou, právní a finanční pomoc obětem trestné činnosti. Veškeré služby jsou poskytovány diskrétně. Bílý kruh bezpečí stál při realizaci výzkumu, jehož cílem bylo zjištění postoje české veřejnosti k domácímu násilí, podílel se na celostátní osvětové kampani, zahájil provoz linky DONA (tj. první nepřetržitá telefonická služba pro osoby ohrožené domácím násilím) a zejména inicioval vytvoření a přijetí zákona na ochranu před domácím násilím. Bílý kruh bezpečí výrazně přispěl ke zlepšení situace obětí trestné činnosti a zvýšil informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí.⁸⁵

Významnou úlohu v rámci pomoci obětem domácího násilí plní i Koalice organizací proti domácímu násilí – Koordona. Koordona byla založena v roce 2004 a vznikla jako volné sdružení nestátních neziskových organizací z České republiky. Koordona poskytuje pomoc osobám ohroženým domácím násilím, realizuje různé aktivity proti domácímu násilí (mediální kampaně, tiskové konference apod.), vzdělává odbornou veřejnost v oblastech souvisejících s domácím násilím a dává důraz na prevenci. V současné době tvoří Koordonu devět organizací (např. Acorus – centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, Persefona, o. s. a proFem, o.p.s.).⁸⁶

Svépomocné aktivity sice nemají v naší společnosti dlouhou tradici, mohly by však představovat účinný prostředek k vypořádání se náročné situace obětí. Prostřednictvím svépomocných aktivit oběť zjistí, že se ve stejné situaci nenachází sama, seznámí se s dalšími oběťmi domácího násilí, vyslechne si jejich příběhy a získá cenné rady: jak odejít od násilného partnera, jak zajistit nové ubytování, jak to bude vypadat po rozvodu s dětmi apod. Svépomocné aktivity umožňují sdílení vzájemných pocitů, osoby se pak necítí tolik osamoceně a izolovaně.

⁸⁴ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 153.

⁸⁵ Více na WWW: <http://www.bkb.cz/>

⁸⁶ Více na WWW: <http://www.koordona.cz/>

Resocializační a reedukační programy pro násilné osoby jsou populární zejména v zahraničí (severní a západní Evropa, USA). V České republice se zatím příliš neuchytily, přestože nejen oběti, ale i pachatelé potřebují pomoc. Tyto projekty probíhají standardně ve skupinách a snaží se naučit účastníky řešit krizové momenty rozumnou cestou. Zahrnují trénink interpersonálních dovedností, součástí jsou i relaxační cvičení. Programy se snaží působit na kognitivní, emocionální a behaviorální stránku jedince. Násilník si musí osvojit potřebné komunikační dovednosti i způsoby ovládnání hněvu a musí respektovat rovnost mezi muži a ženy. Jen poučený násilník se může začít chovat odlišně a lépe. Agresor musí pochopit zásady správné komunikace mezi partnery a naučit se smírného řešení sporů. Problémy se dají řešit i jinou cestou než silou.⁸⁷

Programy pro násilné osoby nabízí např. Diakonie Českobratrské církve evangelické⁸⁸ nebo Centrum sociálních služeb Praha v rámci Informačního a poradenského centra Viola⁸⁹. Programům pro násilné osoby je často vytýkáno, že čerpají a užívají finanční prostředky na úkor obětí. S tímto tvrzením nelze souhlasit, neboť programy, které úspěšně změny násilníkového chování, ochrání oběť od dalších projevů domácího násilí. Skrz programy pro násilné osoby se dostává pomoci i obětem.⁹⁰

Hlavním cílem prevence i intervence je zamezit dalším násilným incidentům ve vztahu a pomoci ozdravit „nemocný“ vztah. Potrestání pachatele stojí až na druhém místě. Ani oběti nevolají po přísném postihu násilníků, chtějí jen pomoci žít slušný život v partnerském vztahu bez násilí. Úkolem tedy je vytvořit takový systém opatření, který by podchytil různé projevy a stupně závažnosti domácího násilí a poskytl by nástroje k ozdravení násilného vztahu, pokud partneři chtějí zůstat nadále spolu a násilník má snahu po nápravě. Systém však musí rovněž poskytnout dostatečnou

⁸⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 153-154.

⁸⁸ Více na WWW: <http://www.soscentrum.cz/stop-nasili-ve-vztazich/>

⁸⁹ Více na WWW: <http://www.csspraha.cz/poradna-viola>

⁹⁰ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, s. 91-92. Psyché (Grada).

podporu a ochranu oběti, která si již nepřeje v násilném vztahu zůstat a rozhodne se od násilníka odejít.⁹¹

⁹¹ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, č. 1, Praha: Sociologický ústav AVČR, 2002, s. 3. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: http://www.genderonline.cz/uploads/80d0b4059231e64b3671633f0fbf8376f1efe9e_rocnik03-1-2002.pdf

5 Vybraná právní úprava

5.1 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TrZ)

Dne 1. 6. 2004 byl do trestního zákona č. 140/1961 Sb.⁹² vložen § 215a upravující nový trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tento paragraf lze označit za průlomový, jelikož do té doby nebyla situace domácího násilí nijak legislativně řešena. Nový trestní zákon č. 40/2009 Sb.⁹³ nabyl účinnosti 1. 1. 2010 a nahradil trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí. Trestný čin dle § 199 TrZ je systematicky zařazen do hlavy IV. TrZ mezi trestné činy proti rodině a dětem.

§ 133 TrZ vymezuje obydlí jako dům, byt nebo jinou prostoru sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Toto pojetí je dostatečně široké, aby dopadalo i na obytné chaty, vysokoškolské koleje, ubytovny, hotelové domy apod.⁹⁴ Tento termín klade důraz na faktický stav společného bydlení, nikoli na vedení společné domácnosti.

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti na ochraně osob žijících s pachatelem ve společném obydlí. **Předmětem útoku** je pak každá osoba žijící s pachatelem ve společném obydlí, může to být osoba blízká, ale i bývalá manželka, podnájemník nebo spolubydlící na kolejích. Osobou blízkou dle § 125 TrZ se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.

Objektivní stránka spočívá v týrání osoby, která žije s pachatelem ve společném obydlí. Pojem týrání chápe soudní praxe jako zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří, resp. psychické nebo fyzické útrapy. Trvalost pachatelova

⁹² Česko. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 65. [cit. 2014-02-03].

Dostupné z WWW: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/

⁹³ Česko. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [cit. 2014-02-03].

Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>

⁹⁴ STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009, s. 41-44 a s. 28-29.

jednání se musí posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání, jednání pachatele nemusí být tedy soustavné nebo delší dobu trvající.⁹⁵

Subjektem trestného činu je osoba, která týrá osobu žijící s pachatelem ve společném obydlí. Týrá-li však pachatel osobu svěřenou mu do péče nebo výchovy, pak se jedná o jiný trestný čin, a to trestný čin dle § 198 TrZ týrání svěřené osoby. § 198 TrZ je k § 199 TrZ v poměru speciality, a tak je jednočinný souběh těchto dvou trestných činů vyloučen. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl.

Základní skutková podstata stanovuje trestní sazbu 6 měsíců až 4 léta, kvalifikované skutkové podstaty stanovují trestní sazbu 2 léta až 8 let (spáchání činu zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobení těžké újmy na zdraví, spáchání činu na nejméně dvou osobách, páchaní činu po delší dobu) a 5 let až 12 let (způsobení těžké újmy na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt).⁹⁶

5.2 Trestný čin nebezpečné vyhrožování (§ 353 TrZ)

Tento trestný čin je zařazen do hlavy X. TrZ mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, konkrétně do pátého dílu, jenž upravuje trestné činy narušující soužití lidí. **Objektem** trestného činu je zájem na klidném občanském soužití lidí, které není narušováno nebezpečnými výhrůžkami. **Předmětem útoku** je jednotlivec.

Objektivní stránka spočívá ve vyhrožování usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu. Těžkou újmou na zdraví se rozumí dle § 122 odst. 2 TrZ jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví: zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, nebo delší dobu trvající porucha zdraví. Jiná těžká újma není v zákoně definována, ale musí být svoji povahou a závažností na úrovni výhrůžky usmrcením nebo způsobení těžké újmy na zdraví. Výhrůžka musí u poškozeného vyvolat důvodnou obavu z jejího uskutečnění, důvodnost bude posuzována vždy ve vztahu ke konkrétnímu případu, v potaz se bude brát zejména charakter výhrůžky, fyzické vlastnosti pachatele i osoby poškozené a

⁹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 570-572.

⁹⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 92-93.

vzájemný vztah mezi osobami. Zároveň není nutné, aby pachatel myslel své výhrůžky vážně. Z hlediska **subjektivní stránky** je vyžadován úmysl zahrnující vůli vzbudit důvodnou obavu. **Subjektem** trestného činu se může stát kdokoli.⁹⁷

Základní skutková podstata stanovuje trest odnětí svobody až na 1 rok nebo zákaz činnosti. Kvalifikovaná skutková podstata stanovuje trest odnětí svobody až na 3 léta nebo zákaz činnosti, pokud bude čin spáchán členem organizované skupiny, vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

5.3 Trestný čin nebezpečné pronásledování (§ 354 TrZ)

Tento trestný čin je rovněž zařazen do hlavy X. TrZ mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, konkrétně do pátého dílu, jenž upravuje trestné činy narušující soužití lidí. **Objektem** je zájem na klidném občanském soužití lidí, nenarušovaném dlouhodobým pronásledováním. **Objektivní stránka** spočívá v dlouhodobém jednání, které je způsobilé v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, přičemž dochází k následujícímu taxativně vymezenému jednání: vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmu, vyhledávání či sledování, vytrvalé kontaktování, omezování v obvyklém způsobu života nebo zneužívání osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu.⁹⁸

Subjektem trestného činu může být kdokoliv, časté je nebezpečné pronásledování od bývalého partnera („ex-partner stalking“). Ex-partner stalking tvoří až polovinu všech případů pronásledování. Bývalí partneři v pozici pronásledovatelů jsou více agresivní oproti neznámým jednotlivcům. Významná je i vazba pronásledování na předcházející domácí násilí. To, že oběť domácího násilí od násilníka odejde, ještě neznamená, že bude v bezpečí. Násilník často pokračuje i po odchodu

⁹⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 786-787.

⁹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 95.

partnera v psychickém týrání právě prostřednictvím pronásledování, snaží se tak udržet kontrolu nad obětí.⁹⁹

Subjektivní stránka vyžaduje úmysl, který musí zahrnovat i vůli vzbudit tuto důvodnou obavu. Základní skutková podstata stanovuje trestní sazbu až na jeden rok nebo zákaz činnosti. Dojde-li ke spáchání tohoto činu vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbrání, nebo nejméně se dvěma osobami, pak se uplatní trestní sazba ve výši 6 měsíců až 3 roky.

5.4 Institut vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb.

Institut vykázání přinesl významnou změnu k lepšímu v oblasti ochrany obětí před domácím násilím. Institut vykázání funguje v České republice od 1. 1. 2007, do té doby nebyly oběti domácího násilí dostatečně chráněné. Institut vykázání představuje důležitý nástroj prevence – umožňuje Policii ČR zakročit ještě před tím, než dojde k další eskalaci domácího násilí, které by mohlo vyústit v naplnění skutkové podstaty přestupku nebo trestného činu. Vykázání zamezuje dalším násilným incidentům ze strany násilníka, a tak poskytuje službu oběti, ale i násilníkovi. Násilník má čas popřemýšlet o svém chování a změnit ho, a tím se může vyhnout kriminalizaci. Stát prostřednictvím vykázání dává jednoznačně najevo, že dává přednost ochraně života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnického či užívacího práva. Stát zaujímá postoj, že domácí násilí nebude tolerovat.

Od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2008 se při vykázání postupovalo dle správního řádu, tato právní úprava však byla záhy novelizována, jelikož přinášela aplikační problémy v praxi. Nyní policisté vydávají jen potvrzení o vykázání mimo režim správního řádu, vykázání má tedy povahu tzv. faktického úkonu, tj. úkonu neformálního.¹⁰⁰

Podrobnosti o vykázání stanoví zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky¹⁰¹ v § 44 až § 48. Pokud policista zjistí, že existuje určitá pravděpodobnost, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti, pak vykáže tuto osobu z bytu nebo domu

⁹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 41. Psyché (Grada).

¹⁰⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 47-49.

¹⁰¹ Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-02-04].

Dostupné z WWW: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-policii-ceske-republiky/uplne/>

společně obývaného s útokem ohroženou osobou (= společné obydlí), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Díky tomuto ustanovení odchází ze společného obydlí násilník, nikoli osoba ohrožená domácím násilím. Velkou výhodou je, že lze vykázat násilnou osobu i v její nepřítomnosti.

Vykázání trvá přesně 10 dní ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze v žádném případě zkrátit, a to ani na přání osoby ohrožené domácím násilím. Tímto opatřením se lze vyhnout případnému nátlaku násilníka, aby osoba ohrožená vykázání odvolala. Během 10 dnů relativního bezpečí by měla ohrožená osoba zaktivizovat veškeré své síly a snažit se vymyslet řešení do budoucna. Policista ji informuje o možnostech využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb, dále ji poučí o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření, ale i o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží. Nepravdivé údaje uvádí většinou vypočítavé ženy, které chtějí získat lepší pozici pro budoucí rozvod s manželem. V těchto případech se většinou nejedná o domácí násilí, ale spíše o tzv. italské manželství. Policisté musí být řádně proškolení, aby dokázali tento rozdíl rozpoznat.

Policista ústně oznámí vykázání vykázané i ohrožené osobě a předá jim potvrzení o vykázání oproti podpisu. V potvrzení je vymezen prostor, na který se vykázání vztahuje, je zde uvedena totožnost osoby ohrožené i vykázané, dále poučení o právech a povinnostech i adresa útvaru policie, kde lze vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, má právo podat námitky, o kterých rozhoduje krajské ředitelství policie. Pokud krajské ředitelství dospěje k názoru, že nebyly splněné podmínky pro vykázání, pak vykázání ukončí a tuto skutečnost oznámí ohrožené a vykázané osobě bez zbytečného odkladu.

Vykázaná osoba je povinna dle § 45 zákona č. 273/2008 Sb. opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání a zdržet se vstupu do výše uvedených prostor, dále je povinna vyvarovat se navazování kontaktu s ohroženou osobou a musí vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí. Vykázané osobě však musí být umožněno vyzvednutí osobních cenností a osobních dokladů a věcí k osobní potřebě před opuštěním vymezeného prostoru. V průběhu vykázání musí být také vykázané osobě umožněno vyzvednutí věcí potřebných pro podnikání či výkon povolání, toto právo může vykázaná osoba uplatnit jen jedenkrát, a

to za přítomnosti policisty. Policista poskytne vykázané osobě informace o ubytování (seznam ubytoven, azylových domů, hotelů) a vyžádá si adresu pro doručování.

Policie musí rovněž během vykázaní provést alespoň jedenkrát kontrolu, zda je vykázaní dodržováno, a to v rámci 3 dnů od vykázaní. Policie musí taktéž zaslat kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, a to do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Žije-li ve společném obydlí nezletilá osoba, musí se zaslat kopie v téže lhůtě i orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Součinnost policie s dalšími institucemi tvoří platformu pro úspěšnou interdisciplinární spolupráci.¹⁰²

Ze statistik vyplývá, že od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2013 proběhlo v České republice již 7 573 vykázaní. Nejvíce vykázaní proběhlo v Ústeckém, Moravskoslezském a v Jihomoravském kraji, nejméně naopak v kraji Plzeňském.

KRAJ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-13
Jihočeský	50	37	35	84	72	64	63	405
Jihomoravský	82	72	82	87	118	150	128	719
Karlovarský	32	46	49	79	137	111	97	551
Královéhradecký	34	22	16	44	45	52	41	254
Liberecký	30	36	68	62	82	104	113	495
Moravskoslezský	213	110	111	108	135	97	107	881
Olomoucký	44	35	43	61	112	100	94	489
Pardubický	61	39	44	73	92	104	83	496
Plzeňský	16	22	14	27	23	30	39	171
Hlavní město Praha	59	34	48	104	123	138	155	661
Středočeský	79	67	59	64	121	106	111	607
Ústecký	81	87	134	133	202	204	156	997
Vysočina	32	26	39	51	42	43	73	306
Zlínský	49	46	36	81	126	102	101	541
CELKEM VYKÁZÁNÍ	862	679	778	1058	1430	1405	1361	7573

Tab. 2 Přehled vykázaní za roky 2007-2013.

Zdroj: Bílý kruh bezpečí. *Přehled o vykázaní v ČR za rok 2013*. [cit. 2014-02-01].
Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/aktuality/n187-prehled-o-vykazani-v-cr-za-rok-2013/>

¹⁰² STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009, s. 41-44 a s. 69-70.

5.5 Předběžné opatření dle zákona č. 292/2013 Sb.

Předběžné opatření představuje výrazný nástroj ochrany obětí domácího násilí. Předběžné opatření zejména umožňuje uložit násilníkovi, aby opustil společné obydlí, aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem nebo aby nesledoval navrhovatele. Předběžné opatření slouží k zatímní úpravě právních poměrů, kdy otálení s rozhodnutím by mohlo přinést vážné zhoršení situace. Dne 1. 1. 2014 vstoupila v účinnost řada nových právních předpisů soukromého práva. V rámci rekodifikace byl mimo jiné schválen nový občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích i nový zákon o mezinárodním právu soukromém. Rekodifikace se dotkla i ustanovení, která upravovala problematiku domácího násilí. Podíváme-li se na změny v předběžném opatření, zjistíme, že byl zrušen § 76b občanského soudního řádu.¹⁰³ Úprava je nyní obsažena v novém zákoně o zvláštních řízeních soudních – v zákoně č. 292/2013 Sb. (ZŘS)¹⁰⁴

Předběžné opatření je upraveno ve výše uvedeném zákoně v § 400 až § 414 a § 492 až § 496. Řízení o vydání předběžného opatření ovládá dispoziční zásada, řízení lze zahájit pouze na návrh. Účastníky předběžného řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí jsou podle nového zákona: navrhovatel (tedy i osoba odlišná od osoby ohrožené), odpůrce (násilná osoba), popřípadě osoba, vůči níž násilí směřuje. Navrhovatelem může být i nezletilé dítě. Pokud dítě nedovršilo věku 16 let, pak podává návrh jménem dítěte zákonný zástupce, orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo advokát na základě plné moci. Nezletilý starší 16 let má pro řízení plnou procesní způsobilost, může tak návrh podat sám.

V návrhu na nařízení předběžného opatření musí být uvedeny skutečnosti, které osvědčí, že společné bydlení s násilnou osobou je pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije nebo zde mohou být osvědčeny skutečnosti, že dochází k nežádoucímu sledování nebo obtěžování navrhovatele.

¹⁰³ Česko. Zákon č. 99 ze dne 17. prosince 1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963, částka 56. [cit. 2014-02-01]. Dostupné z WWW: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-99-1963-sb-obcansky-soudni-rad/zneni-20130819/>

¹⁰⁴ Česko. Zákon č. 292 ze dne 12. září 2013, o zvláštních řízeních soudních. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 112, s. 3241-3243, s. 3252-3253. [cit. 2014-02-01]. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=292/2013&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Změna nastala v místní příslušnosti soudu. K vydání předběžného opatření dle § 405 ZŘS je nyní příslušný obecný soud navrhovatele. Aby předběžné opatření bylo efektivní a plnilo svou funkci, musí soud při rozhodování postupovat rychle. O návrhu rozhodne soud bez nařízeného jednání do 48 hodin od doručení podání soudu. Předběžné opatření dle § 405 ZŘS trvá 1 měsíc od vydání. Předběžné opatření však lze na návrh prodloužit – maximální doba trvání předběžného opatření je 6 měsíců. Přechozí právní úprava stanovovala lhůtu delší, a to 1 rok. Nová právní úprava umožňuje i podání návrhu na zrušení předběžného opatření dle § 405 ZŘS. Je-li návrh na zrušení rozhodnutí zamítnut, lze jej opětovně podat nejdříve až po uplynutí 3 měsíců od právní moci zamítavého rozhodnutí.

Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými orgány veřejné moci vykáže povinného ze společného obydlí a odebere mu všechny klíče, popřípadě mu zakáže setkávat se s určitou osobou nebo ji jakkoliv kontaktovat. Povinnému však musí být bezprostředně při výkonu rozhodnutí umožněno vyzvednutí osobních dokumentů a osobních cenností a věcí, které slouží jeho osobní potřebě. V průběhu trvání předběžného opatření musí být povinnému dána možnost vyzvednout si i věci potřebné k podnikání či k výkonu povolání. V případě nerespektování rozhodnutí o zákazu vstupu do společného bydlení provede soud na návrh oprávněného opětovný výkon rozhodnutí vykázáním povinného ze společného obydlí.¹⁰⁵

5.6 Předběžné opatření dle zákona č. 141/1961 Sb.

Od 1. 8. 2013 nalezneme v trestním řádu¹⁰⁶ významnou změnu ohledně ochrany obětí domácího násilí. Do části první, hlavy čtvrté byl vložen nový osmý oddíl, který upravuje předběžná opatření – institut dosud v trestním řádu neznámý. Předběžná opatření zatímně upravují poměry, zabraňují zhoršení situace a chrání oběť od násilníka. Předběžné opatření podle trestního řádu lze uložit pouze obviněnému, musí být tedy proti osobě zahájeno trestní stíhání. Předběžné opatření může být uloženo pouze za těchto podmínek:

¹⁰⁵ Bílý kruh bezpečí. *Aktuální změny od ledna 2014 v rozhodování o vykázáni násilných osob*. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/aktuality/n188-aktualni-zmeny-od-ledna-2014-v-rozhodovani-o-vykazani-nasilnych-osob/>

¹⁰⁶ Česko. Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z WWW: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-141-1961-sb-trestni-rad/>

- existuje důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, anebo dokoná trestný čin, o který se pokusil nebo který připravoval nebo kterým hrozil,
- vše nasvědčuje tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán a má všechny znaky trestného činu a že jej spáchal obviněný,
- uložení předběžného opatření je nutné k ochraně oprávněných zájmů poškozeného (zejména jeho života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti), nebo zájmů osob mu blízkých, nebo ochrana zájmů společnosti,
- účelu předběžného opatření nelze dosáhnout jinak.

Zákon přináší taxativní výčet druhů předběžných opatření, tento okruh nelze v žádném případě rozšiřovat. V souvislosti s problematikou domácího násilí nás bude především zajímat předběžné opatření dle § 88d TrŘ zákaz styku s určitými osobami a předběžné opatření dle § 88e TrŘ zákaz vstupu do obydlí.

Prvně zmíněné předběžné opatření umožňuje uložit obviněnému zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky. Obviněnému se zakáže tyto osoby jakkoliv vyhledávat a kontaktovat, a to i prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo jiných obdobných prostředků. Z důležitých důvodů se povolí setkání obviněného s výše jmenovanými osobami, setkání však musí být přítomen orgán činný v trestním řízení, který v době setkání vede řízení, nebo na základě jeho pověření za přítomnosti probačního úředníka. Setkání se neprodleně ukončí, objeví-li se v jeho průběhu okolnosti, které brání jeho pokračování, zejména vyvolá-li obviněný v přítomné osobě obavu o její život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost nebo se pokusí ovlivnit její výpověď.

Předběžné opatření dle § 88e TrŘ umožňuje obviněnému uložit zákaz vstupu do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí. Obviněný je však oprávněn vzít si před opuštěním obydlí věci sloužící jeho osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady. Z důležitých důvodů lze obviněnému umožnit vzít si z obydlí věci nezbytné pro podnikání nebo pro výkon povolání v průběhu trvání zákazu vstupu do obydlí. Vyzvednutí věcí však musí být

přítomen orgán činný v trestním řízení, který vede v době vyzvednutí věci řízení, anebo probační úředník na základě pověření orgánu činného v trestním řízení.

Rozhodování o předběžných opatřeních není v zákoně upraveno jednotně. Pokud se jedná o uložení předběžného opatření zákazu styku s určitými osobami, rozhodnutí přísluší předsedovi senátu a v přípravném řízení státnímu zástupci. O uložení předběžného opatření zákazu vstupu do obydlí rozhoduje předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Pokud se zakáže styk obviněného s jeho dítětem, musí se neprodleně informovat orgán sociálně-právní ochrany dětí. Proti rozhodnutí o uložení předběžných opatření je přípustná stížnost. Předběžná opatření trvají do té doby, dokud to vyžaduje jejich účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž se řízení končí. Obviněný má právo kdykoliv požádat o zrušení předběžného opatření, o jeho žádosti musí být bez zbytečného odkladu rozhodnuto. Je-li žádost zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li v ní nové důvody, opakovat až po uplynutí tří měsíců od právní moci rozhodnutí. Nedodrží-li obviněný povinnosti plynoucí z předběžného opatření, může následovat uložení pořádkové pokuty nebo uložení jiného druhu předběžného opatření, možností zůstává i vzetí obviněného do vazby.

Předběžná opatření tedy představují nový institut v rámci trestního řádu. Teprve praxe ukáže, jak se nová právní úprava osvědčí v praxi. Zákonodárce zamýšlel využití institutu předběžného opatření zejména v těch případech, kdy závažnost situace nevyžaduje uvalení vazby. Nerespektování povinností uložených předběžným opatřením o zákazu styku s určitými osobami a předběžným opatřením o zákazu vstupu do obydlí lze posoudit i podle ustanovení § 337 odst. 2 TrZ o zákazu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.¹⁰⁷

5.7 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon o obětech trestných činů¹⁰⁸ nabyl zcela účinnosti 1. 8. 2013 a nabízí komplexní úpravu pomoci obětem trestných činů. Do účinnosti tohoto zákona byla právní úprava této oblasti roztržena do řady předpisů a nevyhovovala ani požadavkům

¹⁰⁷ JELÍNEK, J. *Předběžná opatření v trestním řízení*. [cit. 2014-02-06].

Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/predbezna-opatreni-v-trestnim-rozeni>

¹⁰⁸ Česko. Zákon č. 45 ze dne 30. ledna 2013, o obětech trestných činů. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 20. [cit. 2014-09-02]. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=45/2013&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Evropské unie. Zákon o obětech trestných činů novelizoval i jiné zákony, zejména trestní řád, občanský soudní řád a zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů.

Zákon upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů státem a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů. Obětí rozumí zákon fyzickou osobu, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Obětí nemůže být právnická osoba, jelikož právnická osoba nemá vlastnosti a city jako osoba fyzická a nemůže subjektivně pociťovat bolest. Jen u osob fyzických lze zmírňovat útrapy a předcházet sekundární viktimizaci. Bude-li však trestným činem způsobena smrt oběti, pak se považuje za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou.

Přestože je nutné zacházet citlivě a opatrně s každou obětí trestného činu, zmiňuje zákon tzv. zvlášť zranitelné oběti, u nichž je ještě vyšší riziko vzniku druhotné újmy: děti, postižení, oběti trestného činu obchodování s lidmi, oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo oběti trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilí, pokud je zde zvýšené riziko vzniku druhotné újmy.

Zákon rozšiřuje práva obětí. Oběti mají právo na poskytnutí odborné pomoci (psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací nebo restorativní programy), dokud to vyžaduje její účel a mají právo být informované ohledně věci, v níž se staly oběťmi trestného činu. Obětem přísluší právo na ochranu před hrozícím nebezpečím (např. možnost vykázní násilníka, uložení předběžného opatření, využití zvláštní ochrany svědka nebo utajení totožnosti i podoby oběti v postavení svědka). Zákon chrání soukromí oběti a zamezuje vzniku druhotné újmy (možnost vyloučení kontaktu oběti s osobou, kterou označila za pachatele, s osobou podezřelou nebo s osobou, proti níž se řízení vede; dále zákon upravuje podmínky vedení výslechu a podání vysvětlení a umožňuje doprovod oběti důvěrníkem).

Právo na peněžitou pomoc náleží při splnění podmínek: obětem, kterým bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví nebo kterým byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví, pozůstalým po oběti, obětem trestného činu proti

lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dětem jako obětem trestného činu týrání svěřené osoby. Stát poskytne peněžitou pomoc (jednorázově), pokud nemajetková újma, škoda na zdraví nebo škoda vzniklá v důsledku smrti způsobené trestným činem nebyla plně nahrazena. Další podmínky ohledně přiznání a nepřiznání peněžité pomoci stanoví zákon.

Ministerstvo spravedlnosti podporuje činnost subjektů nabízejících pomoc obětem trestných činů udělováním dotací ze státního rozpočtu. Dotaci však mohou získat pouze akreditované subjekty. Subjekt, jenž hodlá poskytovat pomoc obětem podle tohoto zákona a získat dotaci ze státního rozpočtu na svou činnost, se musí akreditovat pro jednu nebo dvě služby, kterými jsou poskytování právních informací a restorativní programy. Služby psychologického a sociálního poradenství jsou oprávněny obětem poskytovat subjekty, které získaly oprávnění pro poskytování sociálního poradenství a služeb sociální prevence na základě rozhodnutí o registraci podle zákona upravujícího poskytování sociálních služeb. Ministerstvo spravedlnosti vede registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů.¹⁰⁹

5.8 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník¹¹⁰ v rámci rekodifikace soukromého práva. Z hlediska domácího násilí přináší pozitivní změny, hmotněprávní úprava domácího násilí dosud v soukromoprávní rovině chyběla. Nový občanský zákoník se inspiroval z právní úpravy slovenské, německé, rakouské a italské. V části II. (rodinné právo), v hlavě I. (manželství), v dílu 4 (povinnosti a práva manželů), v oddílu 2 (manželské majetkové právo) nalezneme zvláštní ustanovení proti domácímu násilí v § 751 až § 753 NOZ.

§ 751 NOZ umožňuje, aby soud na návrh dotčeného manžela omezil, popřípadě i vyloučil na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet, pokud se stane další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije.

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, sněmovní tisk č. 617/0, 6. volební období, 2012. [cit. 2014-02-11].

Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=84570>

¹¹⁰ Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 33. [cit. 2014-02-14].

Dostupné z WWW: <http://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/uplne/>

Stejně lze postupovat u rozvedených manželů, ale i u manželů nebo rozvedených manželů, kteří bydlí společně na jiném místě než v rodinné domácnosti. Manželovo právo v domě nebo bytě bydlet může být omezeno, nebo vyloučeno až na dobu šesti měsíců. Pokud budou po uplynutí této doby i nadále existovat zvlášť závažné důvody, může soud na návrh rozhodnout o situaci znovu. Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí nepřísluší jen týranému manželu/manželce, ale také každé jiné osobě, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti. § 3021 NOZ stanovuje, že ustanovení proti domácímu násilí (§ 751 až § 753 NOZ) se použijí také v případě společného bydlení jiných osob, než jsou manželé.

Nový občanský zákoník pamatuje na domácí násilí i v případě určení výživného rozvedeného manžela. § 762 NOZ umožňuje, aby se manžel, který rozvrat manželství převážně nezapříčinil nebo s rozvodem nesouhlasil a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, obrátil na soud, aby stanovil vyživovací povinnost bývalého manžela i v takovém rozsahu, jenž zajistí, aby rozvedení manželé měli v zásadě stejnou životní úroveň. Toto právo na výživné trvá maximálně po dobu tří let po rozvodu, obvykle jen po dobu okolnostem přiměřenou. Zmíněné právo na výživné však nepřísluší tomu, kdo se proti bývalému manželovi dopustil jednání, jež naplňuje znaky domácího násilí, ačkoli by jinak podmínky pro přiznání výživného splňoval.

Přítomnost domácího násilí v rodině má vliv i na dědění. Klíčový je § 1482 odst. 1 NOZ, který stanovuje: probíhá-li v den zůstavitelovy smrti řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelův návrh podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel vyloučen z dědického práva jako zákonný dědic. Dle § 1483 NOZ platí, že potomek toho, kdo je vyloučen z dědického práva, nastupuje při zákonné dědické posloupnosti na jeho místo, i když vyloučený přežije zůstavitele. Toto však neplatí v případě stanoveném v § 1482 odst. 1 NOZ! Zůstavitel, který podal návrh na rozvod manželství z důvodu domácího násilí, nechtěl totiž dál žít s agresorem, naopak s ním chtěl zpřetrhat všechny rodinné vazby, proto v tomto případě potomek toho, kdo je vyloučen z dědického práva, nenastupuje při zákonné dědické posloupnosti na jeho místo.¹¹¹

¹¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, sněmovní tisk č. 362/0, 5. volební období, 2011. [cit. 2014-02-16].

Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

Nový občanský zákoník symbolizuje krok vpřed v boji proti domácímu násilí. Kritici však stále poukazují na nedostatečnou právní úpravu, chybí zejména povinnost pachatele docházet na terapie nebo navštěvovat psychologa¹¹², dále by bylo vhodné upravit vliv domácího násilí na vypořádání společného jmění manželů.¹¹³

5.9 Krizová intervence a intervenční centra

Lidé se během života dostávají do řady zátěžových situací, někdy však jedinec narazí na takovou překážku, kterou sám není schopen překonat a cítí, že jeho život se nachází v ohrožení. Pak hovoříme o krizi. Krizi může způsobit jeden extrémně silný zážitek, ale i dlouhodobé vystavení stresu. V případě domácího násilí oběti zažívají dlouhodobý stres a žijí v neustálé obavě o svůj život či zdraví.

Krizová intervence představuje poskytnutí odborné péče jedinci nacházejícímu se v akutní krizi. Cílem je odvrácení bezprostředního nebezpečí a zabránění kontraproduktivního jednání člověka v krizi. První kontakt oběti s pracovníkem krizové intervence proběhne zpravidla po telefonu. Při telefonickém rozhovoru musí být dodržovány následující zásady: pracovník by měl volajícího vyslechnout a ocenit jeho snahu k řešení problému, dále by měl jedince seznámit se situací a nabídnout mu osobní kontakt. V telefonátu ujistíme volajícího, že může zavolat kdykoli znova a podpoříme jeho schopnosti vyřešit krizový stav. Telefonický rozhovor je anonymní, preferuje se, aby telefonický rozhovor vedla žena. Několikrát se již stalo, že žena, která telefonicky kontaktovala pracoviště, zavěsila telefon, když se v telefonu ozval mužský hlas. Pokud zvedáme zvonící telefon, doporučuje se, abychom zvedli telefon po dvou až třech zazvonění. Jestliže bychom zvedli telefon už po prvním zazvonění, mohlo by se stát, že se volající zalekne a zavěsí, dlouhé otálení naopak může evokovat, že volající nikoho nezajímá.

Krizová intervence tváří v tvář (face to face) zahrnuje kromě verbální komunikace i neverbální komunikaci. Rozhodující je vytvoření útulného a bezpečného prostoru, kde se oběť uvolní a obklopí ji pocit jistoty, důvěry a bezpečí. Důležité je pamatovat na dostatek tepla a pití a zajistit přístup k toaletě, jelikož osoby sužované

¹¹² SEDLÁŘOVÁ, B. *Nový zákoník řeší i domácí násilí. Ale ne dokonale, říká právnička.* [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/novy-obcansky-zakonik-a-domaci-nasili-dwh-domaci.aspx?c=A131119_162712_domaci_bse

¹¹³ KOUBOVÁ, M. *Domácí násilí? Setkaly se s ním dvě ženy z pěti.* [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: http://www.denik.cz/z_domova/domaci-nasili-setkaly-se-s-nim-dve-zeny-z-peti-20131124.html

napětím mají často pocit chladu (popřípadě horka), trápí je sucho v ústech a mají častější potřebu chodit na záchod. Oběť domácího násilí si vybere místo k sezení, pracovník si k ní sedne bokem.¹¹⁴

V rámci rozhovoru mluví pracovník srozumitelně, nepoužívá výrazy, kterým by oběť nemusela zcela rozumět. Musí brát v potaz, že oběť je vyplašená a sama přesně neví, co chce. Přestože na začátku to vypadá, že oběť chce situaci řešit, za chvíli může násilí popírat a bagatelizovat a odmítne cokoli konat v tomto směru. Pracovníci se musí vyzbrojit trpělivostí a snahou pomoci. Pracovníci zjišťují psychický a fyzický stav osoby ohrožené, vyhodnocují riziko dalšího útoku a shromažďují informace o ohrožené osobě s cílem vytvořit tzv. bezpečnostní plán. Bezpečnostní plán představuje soubor určitých opatření a kroků, které minimalizují riziko zranění v případě dalšího násilného incidentu. Pracovníci vypracují s osobou ohroženou plán, kam se schovat, pokud vypukne násilí, na koho se obrátit, co si vzít s sebou v případě útěku, jedinec se naučí rozpoznat, kdy se schyluje k násilí a získá další cenné rady. Krizová intervence zahrnuje vytvoření krátkodobého, ale i dlouhodobého akčního plánu, měla by vést ke zmírnění tíživé situace a přinést úlevu oběti. Nezastupitelnou roli v řešení jednotlivých případů domácího násilí hrají intervenční centra.¹¹⁵

Intervenční centra představují spojovací článek mezi obětí a Policií ČR, soudy i orgány sociálně-právní ochrany dětí. Intervenční centra zřídil na úrovni krajů zákon č. 135/2006 Sb. Samotná právní úprava je součástí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 60a.¹¹⁶

Cílem intervenčních center je pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Pracovníci intervenčních center se snaží vyřešit krizovou situaci jedince a nabízí mu patřičnou psychologickou, sociální a právní pomoc. Pracovníci poskytují sociálně terapeutické činnosti, pomáhají při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, dále zjišťují, zda osoba ohrožená porozuměla informacím od policie, zda byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí, analyzují situaci

¹¹⁴ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, s. 59-65.

¹¹⁵ ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 115-116.

¹¹⁶ Česko. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2006, částka 37, ve znění pozdějších předpisů. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z WWW: <http://zakony-online.cz/?s174&q174=all>

oběti a navrhuje konkrétní řešení. Jejich cílem je, aby se osoba ohrožená domácím násilím zorientovala ve své situaci, uvědomila si, jaké má možnosti a zaktivizovala své síly k jednání. Byl-li násilník vykázán ze společného bydlení, pak nabídnutí pomoci ze strany intervenčních center přichází obligatorně do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání intervenčnímu centru. Intervenční centra však nabízejí pomoc i v případě, kdy vykázání vůbec nenastalo (např. žena jen aktivně vyhledává informace o možnostech řešení její situace).¹¹⁷

Veškeré služby intervenčních center jsou ze zákona nabízeny bezplatně, tím je zaručena maximální dostupnost služeb a pomoc se tak dostane ke všem zájemcům. Intervenční centra poskytují služby ambulantní (v prostoru intervenčního centra), terénní (v bytě ohrožené osoby, v nemocnici apod.) a pobytové (přes poskytnutí stravy nebo pomoci při zajištění stravy k nabídnutí lůžka, pokud to umožňuje kapacita intervenčního centra, jinak odkázání na azylové domy, ústavy sociální péče apod.). Intervenční centra při své činnosti zachovávají diskrétnost, mnohdy i anonymitu (např. prostřednictvím užití chatu), jsou založené na individuálním přístupu a snaží se o vybudování důvěrného pouta s ohroženou osobou. Intervenční centra plní úkoly v oblasti pomoci ohroženým osobám, ale i na poli spolupráce s jinými subjekty, které rovněž zajišťují ochranu osob před domácím násilím.¹¹⁸

¹¹⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 16-17.

¹¹⁸ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 145-147.

Závěr

Domácí násilí prostupuje všemi socioekonomickými vrstvami, nezáleží na vzdělání, majetku, věku či vyznání osob. Domácí násilí se může objevit kdekoliv a kdykoliv. Přestože se výstupy jednotlivých výzkumů od sebe značně liší, i tak můžeme konstatovat, že výskyt domácího násilí ve společnosti je alarmující. Ze statistických údajů proFem o.p.s. vyplývá, že nějaké formě domácího násilí bylo během života vystaveno až 40 % žen v České republice. S opakovaným ponižováním se setkalo 21 % žen, fyzické napadání zažilo 18 % žen a sexuálnímu nátlaku bylo vystaveno 12 % žen.

Převážnou část obětí domácího násilí tvoří ženy. Muži jako oběti domácího násilí figurují jen v cca 5 % všech případů domácího násilí. Toto číslo však může být mnohem vyšší, domácí násilí provází vysoká míra latence. Násilníci pocházejí z dělnických kruhů, ale i z lidí vzdělaných a uznávaných. Někteří násilníci se chovají agresivně pouze v soukromí a na okolí tedy působí bezproblémově. Zejména v těchto případech zůstává domácí násilí skryto před zraky veřejnosti po dlouhou dobu. Většina žen se obrátí na odborníky s žádostí o pomoc až po několika letech týrání.

Domácí násilí není jednorázový incident, tento incident však může představovat počátek domácího násilí. Násilí do vztahu vstupuje pozvolna, zprvu ojedinělé epizody násilí nabývají na četnosti a intenzita násilí roste. Domácí násilí probíhá v určitém cyklu, střídají se období klidu, napětí a násilí. Po fázi násilí, která může být z časového hlediska poměrně krátká, nastává fáze usmíření. Agresor se za své chování omlouvá, snaží se chovat lépe a oběť pomalu na prožité násilí zapomíná a partnerovi odpouští. Vztah plyne dál, dokud ho nenaruší jiný problém, který vnáší opět do vztahu napětí a cyklus se opakuje. Cyklus domácího násilí dává odpověď na otázku, proč žena od násilníka neodejde. Odchod od násilníka komplikuje i společné bydlení partnerů, děti, nedostatečné finanční prostředky i přetrvávající předsudky ve společnosti.

Domácí násilí zanechává na obětech vážné následky – od různých zranění na těle až po šrámy na duši. Oběti musí čelit enormní psychické zátěži a často nejsou schopné racionálně uvažovat a jednat. Trápí je nízké sebevědomí a začlenění zpět do normálního běhu života je náročné.

Ve své práci jsem se snažila přiblížit problematiku domácího násilí, jelikož domácí násilí představuje jeden z problémů soudobé společnosti. Po dlouhou dobu

nebyla situace domácího násilí nijak legislativně řešena, průlom přinesla až novela trestního zákona z roku 2004, kdy byl do trestního zákona č. 140/1961 Sb. vložen § 215a TrZ upravující nový trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Nový trestní zákon č. 40/2009 Sb. s účinností od 1. 1. 2010 nahradil trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí. Skutková podstata tohoto trestného činu klade důraz na faktický stav společného bydlení, nikoli na vedení společné domácnosti, vymezení je zároveň natolik široké, že dopadá i na týrání osob na vysokoškolských kolejích, ubytovnách, hotelových domech apod. Pojem týrání chápe soudní praxe jako zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří, resp. psychické nebo fyzické útrapy.

Od 1. 1. 2007 disponuje Policie ČR možností vykázat násilníka na 10 dní ze společného obydlí, pokud existuje riziko útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Vykázání představuje důležitý a nepostradatelný prvek prevence a umožňuje zabránit případným útokům ze strany partnera.

Ohrožené osoby mohou rovněž využít předběžných opatření nově upravených v zákoně o zvláštních řízeních soudních a v trestním řádu. Předběžná opatření umožňují rychle reagovat na nastalou situaci a mohou například uložit násilníkovi, aby opustil společné obydlí, aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem nebo aby nesledoval navrhovatele.

Zákon o obětech trestných činů nabyl zcela účinnosti 1. 8. 2013 a nabízí komplexní úpravu pomoci obětem trestných činů. Do účinnosti tohoto zákona byla právní úprava této oblasti roztržštěná do řady předpisů a nevyhovovala ani požadavkům Evropské unie. Zákon rozšiřuje práva obětí trestných činů a upravuje poskytování peněžité pomoci obětem trestných činů státem a vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby obětem trestných činů.

Dne 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v rámci rekodifikace soukromého práva a přináší pozitivní změny z hlediska domácího násilí, hmotněprávní úprava domácího násilí dosud v soukromoprávní rovině chyběla. Klíčový § 751 NOZ umožňuje, aby soud na návrh dotčeného manžela omezil, popřípadě i

vyloučil na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet, pokud se stane další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije. Nový občanský zákoník zmiňuje domácí násilí i v souvislosti s určením výživného rozvedeného manžela a v záležitosti dědění.

Stát by měl vynaložit dostatečné množství prostředků na prevenci a měl by zejména dohlédnout na řádnou výchovu a vzdělávání dětí. Stát by měl motivovat rodiče k alternativnímu způsobu řešení prohřešků dětí, fyzické tresty by měly být nejzazším možným řešením. Rodiče by měli kontrolovat volný čas dětí, aby nesledovaly násilné programy v televizi, protože masmédiá jsou v dnešní době doslova přesycené násilím a negativně ovlivňují vývoj a chování dětí.

Také propracovaná legislativa pomáhá v prevenci domácího násilí. V posledních letech došlo k významnému posunu k lepšímu v této oblasti, stále je však co zlepšovat. Intervenční centra nabízejí podporu a pomoc obětem domácího násilí, nicméně stále v České republice chybí povinné nápravné programy pro násilníky nebo povinné návštěvy psychologa, které by pomohly násilníkovi zlepšit chování. Stát by rovněž měl více podporovat rozvoj svépomocných aktivit obětí a měl by usilovat o zlepšení jejich finanční situace, jelikož zůstává nadále vážná. V úvahu lze vzít i možnost upravit vliv domácího násilí na vypořádání společného jmění manželů ve prospěch oběti. Stát musí věnovat vyšší míru pozornosti prevenci, aby došlo ke snížení výskytu dalších případů domácího násilí. Pokud již k násilí dojde, musí usilovat o zmírnění následků prožitého násilí.

Seznam zkratek

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

TrŘ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TrZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ZŘS – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam použité literatury a pramenů

Odborná literatura

ANTL, M., HANSLÍK, H. *Miroslav Antl radí, jak na gaunery*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2007, 137 s. Poradna Miroslava Antla.

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, s. 16-18.

BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Překlad Bogušovský, D., Janda, V. Praha: Grada, 1998, 117 s.

CONWAY, H. L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Mandelíková, J. Praha: Albatros, 2007, 158 s.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 445 s.

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada).

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s.

ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Vyd. 1. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. Psyché (Grada).

HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Vyd. 1. Praha: Justiční akademie ČR, 2004.

HIRIGOYEN, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002, 229 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 570-572.

KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011, 139 s.

KUNC, K. a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: profem, 2012, 73 s. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=68>

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 200-202.

PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, 152 s. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: <http://studie.soc.cas.cz/index.php3?lang=cze&shw=246>

SMITH, M., STRAUS, M. A. Primární prevence násilí mezi partnery. Překlad Markové, A. z *Crime Prevention New Approaches*. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí, 2003, č. 3 a 4. [cit. 2014-01-24].

Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/>

STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009, s. 41-44 a s. 69-70.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1161-1162.

ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s.

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2011, 195 s.

VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, 159 s.

VARGOVÁ, B., VAVROŇOVÁ, M. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci. Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Rosa, 2006, 89 s. [cit. 2014-01-15].

Dostupné z WWW: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/zlom_manual.pdf

VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 544 s.

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2., přeprac. vyd.* Praha: ProFem, 2008, 244 s.

WALBY, S., ALLEN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování: výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, 124 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci).

WALKER, L. E. *The battered woman syndrome*. 3rd ed. New York: SpringerPub. Co., xxii, 488 p.

Odborné články

Bílý kruh bezpečí. *Aktuální změny od ledna 2014 v rozhodování o vykázání násilných osob*. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/aktuality/n188-aktualni-zmeny-od-ledna-2014-v-rozhodovani-o-vykazani-nasilnych-osob/>

ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. *Kriminalistika*. 2006, č. 3. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW:

<http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, roč. 3, č. 1, Praha: Sociologický ústav AVČR, 2002, s. 1-3 [cit. 2014-01-11].

Dostupné z WWW: http://www.genderonline.cz/uploads/80d0b4059231e64b36671633f0fbf8376f1efe9e_rocnik03-1-2002.pdf

ČÍRTKOVÁ, L. Jak se vyznat v domácím násilí? *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 7, s. 4-11.

ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 7, s. 1-6. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

ČÍRTKOVÁ, L. Násilí v intimních vztazích neboli partnerské vraždy. *Právo a rodina*. 2008, roč. 10, č. 5, s. 5-11.

ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, č. 4. [cit. 2014-02-03].

Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

ČÍRTKOVÁ, L. Styk dítěte s násilným rodičem v kontextu domácího násilí. *Právo a rodina*. 2009, roč. 11, č. 11, s. 1-7.

ČÍRTKOVÁ, L. Zatím víme víc o ohrožených osobách. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2003, č. 1. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/nasilne-osoby/zatim-vime-vic-o-ohrozenych-osobach/>

GLBTQ Domestic Violence Project. *Report to Governor's Council Highlights Prevalence of GLBT Domestic Violence and Significant Barriers to Services for GLBT Survivors*. [cit. 2014-02-25].

Dostupné z WWW: <http://www.glbtdvp.org/aboutus/newsandpublications/>

JELÍNEK, J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. *Kriminalistika*. 2005, č. 4. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

JELÍNEK, J. *Předběžná opatření v trestním řízení*. [cit. 2014-02-06]. Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/predbezna-opatreni-v-trestnim-rizeni>

KOUBOVÁ, M. *Domácí násilí? Setkaly se s ním dvě ženy z pěti*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: http://www.denik.cz/z_domova/domaci-nasili-setkaly-se-s-nim-dve-zeny-z-peti-20131124.html

LINHART, M. Dítě jako svědek domácího násilí. *Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí*. 2010, č. 3. [cit. 2014-01-31]. Dostupné z WWW: http://www.domacinasili.cz/files/files/metodika_dite_svedek_dn.pdf

RŮŽKOVÁ, N. *Domácí násilí*. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z WWW: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=55>

SEDLÁŘOVÁ, B. *Nový zákoník řeší i domácí násilí. Ale ne dokonale, říká právnička*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/novy-obcansky-zakonik-a-domaci-nasili-dwh-/domaci.aspx?c=A131119_162712_domaci_bse

VYKOPALOVÁ, H. Násilí v rodině. *Kriminalistika*. 2001, č. 4. [cit. 2014-01-17].

Dostupné z WWW:

<http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

Ostatní

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, sněmovní tisk č. 828/0, 4. volební období, 2004. [cit. 2014-01-17].

Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, sněmovní tisk č. 362/0, 5. volební období, 2011. [cit. 2014-02-03].

Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, sněmovní tisk č. 617/0, 6. volební období, 2012. [cit. 2014-02-07].

Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=84570>

Internetové zdroje

www.avonprotidomacimunasili.cz

www.acorus.cz

www.bkb.cz

<http://www.bulletin-advokacie.cz/>

<http://business.center.cz/>

<http://www.csspraha.cz/o-nas>

www.donalinka.cz

www.domacinasili.cz

www.genderonline.cz

www.koordona.cz

<http://www.mvcr.cz/>

www.ok.cz/iksp/

www.persefona.cz

www.policie.cz

www.profem.cz

www.psp.cz

www.rosa-os.cz

www.soc.cas.cz

<http://www.soscentrum.cz/>

Summary

The topic of the thesis is domestic violence and its prevention. Domestic violence has been present in society from time immemorial, however only recently it has become a topic of public discussions. Domestic violence is not only a private matter of a particular family but it is a problem of the whole society.

The first chapter introduces the issue of domestic violence. It aims at providing definition of domestic violence and it describes its key features (domestic violence is not an one-time act; violence escalates in relationship; everything happens in private; fixed roles are typical). Domestic violence tends to be cyclical when the periods of calm, tension and violence alternate. Victims may be exposed to physical violence, psychological violence, emotional violence, social violence, economic violence and sexual violence. The first chapter also deals with the causes of domestic violence and focuses on the myths associated with domestic violence.

The second chapter characterizes and describes a profile of an offender. The majority of offenders are men (up to 90-95 %), however even a woman can be an aggressor in the relationship.

The third chapter deals with victims and tries to picture their characteristics. The violence can be directed both at women and men. The violence can also affect seniors and children. We can encounter domestic violence in homosexual couples too. The victims of domestic violence often suffer from very serious consequences.

The fourth chapter focuses on prevention – preventing problems is wiser than solving them complicatedly later on. Domestic violence poses big financial burden for the state. We distinguish primary prevention, secondary prevention and tertiary prevention.

The fifth chapter contains selected legislation. It focuses on institutes and issues that are important in my opinion. We can find here the legislation of banishment, preliminary injunction, Victim Act, intervention centers, the problem of domestic violence from the perspective of the new civil code and analysis of various facts of crimes.

Although the situation of victims of domestic violence still remains very serious it is improving significantly mainly thanks to the tireless work of nonprofit organizations.

Resumé

Tématem této diplomové práce je domácí násilí a jeho prevence. Domácí násilí se vyskytuje ve společnosti od nepaměti, nicméně až v poslední době se stalo součástí veřejných diskuzí. Domácí násilí již není ryze soukromou záležitostí konkrétní rodiny, ale je to problém veřejný a celospolečenský.

První kapitola nás seznamuje s problematikou domácího násilí, snaží se nabídnout definici domácího násilí a popisuje klíčové znaky domácího násilí (domácí násilí není jednorázový incident, násilí se ve vztahu neustále stupňuje, vše se odehrává v soukromí a typické je neměnné rozdělení rolí). Domácí násilí probíhá v určitém cyklu, kdy se střídají období klidu, napětí a násilí. Oběti mohou být vystavené fyzickému násilí, psychickému násilí, emocionálnímu násilí, sociálnímu násilí, ekonomickému násilí i sexuálnímu násilí. První kapitola se věnuje i příčinám domácího násilí, zaměřuje se rovněž na mýty s tím spojené.

Druhá kapitola má za cíl charakterizovat a popsat profil pachatele. Převážnou část pachatelů tvoří muži (až 90-95 %), avšak násilníkem v rámci partnerského vztahu může být i žena.

Třetí kapitola se zabývá obětí a snaží se vykreslit profil oběti. Násilí může směřovat nejen proti ženě, ale i proti muži. Násilí může také zasáhnout seniory či děti. S domácím násilím se setkáváme i v homosexuálních párech. Zažité domácí násilí často zanechá na oběti velmi vážné následky.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na prevenci – efektivnější je problémům předcházet než je pak složitě řešit. Domácí násilí navíc představuje velkou finanční zátěž pro stát. Rozlišujeme prevenci primární, sekundární a terciární.

Pátá kapitola obsahuje vybranou právní úpravu, zaměřuje se na instituty a otázky, které jsou dle mého názoru důležité. Nalezneme zde tedy právní úpravu vykazání, předběžných opatření, zákon o obětech, zakotvení intervenčních center, problematiku domácího násilí z hlediska nového občanského zákoníku, ale i rozbor jednotlivých skutkových podstat trestných činů.

Přestože situace obětí domácího násilí zůstává nadále velmi vážná, neustále se zlepšuje, a to zejména díky neúnavné činnosti neziskových organizací.

Název práce a klíčová slova v českém a anglickém jazyce

Název práce v českém jazyce:

Domácí násilí a jeho prevence

Klíčová slova v českém jazyce:

Domácí násilí, prevence, oběť

Název práce v anglickém jazyce:

Domestic violence and its protection

Klíčová slova v anglickém jazyce:

Domestic violence, prevention, victim